

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jan Pokorný

**Profesní vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného
sboru ČR jako vedoucí složky IZS ČR**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Libor Zikeš

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Jan Pokorný

The professional education of the fire brigade of the Czech Republic as a leading component of the Integrated rescue system of the Czech Republic

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor: PhDr. Libor Zikeš

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne: 26. 3. 2013

Jméno autora:

Poděkování

Chtěl bych poděkovat svému vedoucímu PhDr. Liboru Zikešovi za cenné rady a připomínky během psaní bakalářské práce a všem dotazovaným respondentům, kteří se podíleli na vyplnění dotazníku.

Anotace

Bakalářská práce by měla vystihnout důležitost a náročnost práce příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky v rámci Integrovaného záchranného systému České republiky z hlediska profesního vzdělávání. V teoretické části jsou využity zákony, odborná literatura a poznatky od příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky. Praktická část je vedena formou dotazníku ohledně vzdělávání a doplněna o některé poznatky přímo od dotazovaných příslušníků.

Klíčové pojmy

Hasičský záchranný sbor České republiky, Integrovaný záchranný systém České republiky, mimořádná událost, odborná způsobilost, Policie České republiky, složky integrovaného záchranného systému, velitel zásahu, profesní vzdělávání příslušníků HZS ČR, zásahová činnost, Zdravotnická záchranná služba

Annotation

This thesis should express the importance and complexity of work by members of the Fire and Rescue Service within the Integrated Rescue System of the Czech Republic in terms of education of members of Fire and rescue service. In the theoretical part are used laws, literature and insights from members of the Fire and Rescue Service. The practical part is conducted using a questionnaire regarding the education of HZS and complemented with some findings directly from members of Fire rescue service.

Key words

The commander of operations, The Czech Police, Emergency medical service, extraordinary incident, Fire Brigade, Integrated Rescue System, professional qualification, components of integrated rescue system, response action, professional education of the fire brigade

Obsah

Úvod.....	9
1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY	11
1.1 Právní úprava IZS ČR.....	11
1.2 Vznik a vývoj IZS ČR	13
1.3 Složky IZS ČR.....	14
1.3.1 Základní složky.....	14
1.3.1.1 Hasičský záchranný sbor České republiky	15
1.3.1.2 Policie České republiky	17
1.3.1.3 Zdravotnická záchranná služba.....	19
1.3.1.4 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje	21
1.3.2 Ostatní složky	22
2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR JAKO VEDOUcí SLOŽKA IZS ČR	24
2.1 Postavení HZS ČR v právním systému České republiky	24
2.2 Příslušník HZS ČR.....	25
2.3 Úkoly Hasičského záchranného sboru ČR.....	27
2.4 Organizační a operační řízení	31
2.4.1 Organizační řízení.....	31
2.4.2 Operační řízení.....	32
2.5 Zásahová činnost.....	33
3 NÁROČNOST PROFESE HASIČE ZÁCHRANÁŘE	35
3.1 Způsobilost pro výkony profese hasiče	35
3.1.1 Zdravotní způsobilost	35
3.1.2 Fyzická způsobilost.....	36
3.1.3 Osobnostní způsobilost	39
4 VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HZS ČR.....	40
4.1 Pracovní zařazení podle dosaženého vzdělání.....	40
4.2 Základní kurz k získání odborné způsobilosti	42
4.2.1 Další profesní vzdělávání k získání odborné způsobilosti.....	43
4.2.2 Specializační kurzy příslušníků	45
4.3 Prověřovací a taktická cvičení	47
4.3.1 Prověřovací cvičení.....	47
4.3.2 Taktická cvičení.....	47
5 VÝZKUMNÁ ČÁST	49
5.1 Předmět výzkumu	49
5.2 Cíl výzkumného šetření	49

5.3 Metody a zdůvodnění.....	49
5.4 Výzkumný soubor.....	50
5.5 Formulace výzkumných hypotéz.....	50
5.6 Interpretace výsledků.....	51
5.7 Dílčí závěr.....	64
Závěr a doporučení	65
Seznam použitých zdrojů.....	67
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK.....	70
Seznam příloh	72
Seznam použitých zkratk	73

Úvod

Hlavním důvodem, proč jsem si za téma bakalářské práce vybral profesní vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky (dále jen „HZS ČR“) jako vedoucí složky Integrovaného záchranného systému České republiky (dále jen „IZS“) je především důležitost této profese pro společnost. Již dávno neplatí, že hasič je pouze člověk, který má co dočinění pouze s požáry, jak si mnoho lidí může myslet. Tyto „klidné doby“ jsou dávno pryč. Společnost se bleskovým tempem rozvíjí a modernizuje, životní styl se stává stále hektičtější, což přináší jistá rizika. Hasiči v této době nebojují pouze s požáry a přírodními katastrofami, jak tomu bylo v počátcích této profese. S postupnou industrializací a technologickým vývojem je práce HZS ČR a zároveň celého IZS čím dál náročnější.

Jako některé z mnoha příkladů současné práce hasičů lze uvést jak požáry, tak i průmyslové havárie, živelní pohromy, technické zásahy nebo dopravní nehody a jiné mimořádné události, které v dnešní době tvoří značnou část zásahů. Každou chvíli slyšíme sirény zásahových vozidel jednotek IZS, které míří na místo mimořádné události. Se vzrůstajícím počtem zásahů a jejich náročností se také zákonitě zvyšují nároky na úroveň vzdělávání jak jednotlivých příslušníků HZS ČR, tak jednotek jako celku. V práci se čtenář seznámí s požadavky pro práci hasiče, se vzděláváním příslušníků a s různými druhy odborných způsobilostí, které jsou nutné k profesi hasiče a které jsou základem pro výkon tohoto náročného povolání v rámci celého IZS.

V první kapitole se věnuji Integrovanému záchrannému systému České republiky jako systému efektivních vazeb a spolupráce složek, jeho vzniku a vývoji. Jsou zde uvedeny základní složky a ostatní složky IZS.

Další část je již zaměřena pouze na Hasičský záchranný sbor České republiky a jeho postavení v právním systému ČR. Jsou zde definovány hlavní úkoly HZS ČR, uvedeny požadavky k přijetí do služebního poměru, vysvětlen rozdíl mezi organizačním a operačním řízením a znázorněn přehled četnosti zásahové činnosti HZS ČR.

Ve třetí části je popsána náročnost povolání hasiče z hlediska zdravotní, osobnostní a fyzické způsobilosti a podmínky pro jejich splnění.

Poslední kapitola teoretické části je zaměřena na vzdělávání příslušníků HZS ČR, což zahrnuje základní odbornou přípravu, nástupní odborný výcvik, některé specializační kurzy a jsou zde popsána prověřovací a taktická cvičení HZS ČR.

V navazující výzkumné části je využita forma dotazníku mezi příslušníky HZS ČR ke zjištění úrovně vzdělanosti a připravenosti na zásahy.

Cílem mé bakalářské práce je především vystihnout náročnost profese hasiče v současné době, a to nejen z hlediska zásahové činnosti, ale i v oblasti profesního vzdělávání.

Mnoho lidí si tento fakt neuvědomuje, dokud tyto „hrdiny“ nepotřebuje. Až poté si uvědomí, že prakticky cizí lidé jim pomáhají z nesnází, a někdy i dokonce zachrání život. Chci zdůraznit, že si této profese, ale i celého integrovaného záchranného systému velmi vážím. Přesto bych o něco více vyzdvihl práci hasičů, kteří mají dle mého názoru nejvýznamnější postavení v IZS a nejpodstatnější podíl na záchraně zdraví, života a majetku při mimořádných událostech.

TEORETICKÁ ČÁST

1 INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY

1.1 Právní úprava IZS ČR

Právní úprava IZS vychází z Ústavního zákona č. 1/1993 Sb., Ústavy České republiky a Listiny základních práv a svobod. Dalším právním předpisem je Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který podle čl. 1 deklaruje „zajištění svrchovanosti a územní celistvosti České republiky, ochranu jejich demokratických základů a ochranu života, zdraví a majetkových hodnot jako základní povinnost státu“.¹

Základní vyhláškou k zákonu o IZS je vyhláška č. 328/2001 Sb., o některých podrobnostech zabezpečení integrovaného záchranného systému, která stanovuje zásady koordinace složek, spolupráci informačních a operačních středisek a jejich úkoly, dokumentaci IZS, použití havarijního plánu kraje a zásady komunikace a spojení během krizové situace.²

Mezi nejvýznamnější právní předpisy související s IZS patří zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně.

Samotný Integrovaný záchranný systém České republiky je vymezen zákonem č. 239/2000 Sb., o IZS ze dne 28. června 2000. „*Tento zákon vymezuje integrovaný záchranný systém, stanoví složky integrovaného záchranného systému a jejich působnost, pokud tak nestanoví zvláštní předpis, působnost a pravomoc státních orgánů a orgánů územních samosprávních celků, práva a povinnosti právnických a fyzických osob při přípravě na mimořádné události a při záchranných a likvidačních pracích a při ochraně obyvatelstva před a po dobu*

¹ Podle čl. 1 Ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

² VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 176 s. ISBN 978-80-7452-028-0. s. 21-22.

vyhlášení stavu nebezpečí, nouzového stavu, stavu ohrožení státu a válečného stavu (dále jen „krizové stavy“).³

Definici IZS vymezuje tento zákon jako „*koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací*“.⁴

Mimořádnou událostí je pak „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*“.⁵

Záchranné práce jsou činnosti k odvrácení nebo alespoň omezení působení rizik způsobených mimořádnou událostí, kterou by mohlo být ohroženo zdraví, životy a majetek lidí. Na záchranné práce při mimořádné události navazují likvidační práce, které zahrnují odstranění následků způsobených mimořádnou událostí a mohou trvat delší dobu.⁶

Dalším pojmem tohoto zákona je „ochrana obyvatelstva“, jejímž úkolem je tzv. plnění úkolů civilní obrany. Jedná se především o včasné varování při mimořádné události, stanovení způsobů a postupů při evakuaci, ukrytí na bezpečné místo a nouzové přežití obyvatelstva při mimořádné události, kterou jsou ohroženy životy, zdraví a majetek lidí.⁷ Ochranu obyvatelstva upravuje vyhláška č. 380/2002 Sb., k přípravě a provádění ochrany obyvatelstva.

Věcnou pomocí je „*poskytnutí prostředků při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce*“.⁸ Věcnou pomoc je možno poskytnout dobrovolně a bez výzvy. K tomuto druhu pomoci je také zapotřebí souhlas velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce.

³ Podle § 1 Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

⁴ Podle § 2 odst. a) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

⁵ Podle § 2 odst. b) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

⁶ Podle § 2 odst. c) a d) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

⁷ Podle § 2 odst. e) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

⁸ Podle § 2 odst. g) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Osobní pomoc je „činnost nebo služba při provádění záchranných a likvidačních prací a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce nebo hejtmana kraje“.⁹

1.2 Vznik a vývoj IZS ČR

Integrovaný záchranný systém byl založen z důvodu rozsáhlých společenských změn v době po sametové revoluci. Tato doba přinesla řadu pozitivních, ale i negativních jevů. Před rokem 1990 nebyla míra závažných mimořádných událostí na tak vysoké úrovni, tudíž ještě nebyla tolik potřeba funkce integrovaného systému záchranných složek. Vše se však zásadně změnilo po tomto roce.

Jedním z mnoha faktorů ovlivňujících založení integrovaného záchranného systému byl několikanásobný nárůst provozu na pozemních komunikacích z důvodu otevření hranic, většího přesunu lidí pomocí pozemní dopravy a s tím stoupající počet dopravních nehod na českých silnicích. Jako další faktory založení integrovaného záchranného systému lze uvést technologický rozvoj, výstavbu technických zařízení, různé druhy havárií, úniky chemických látek, nárůst trestné činnosti a další jevy spojené s vývojem společnosti.

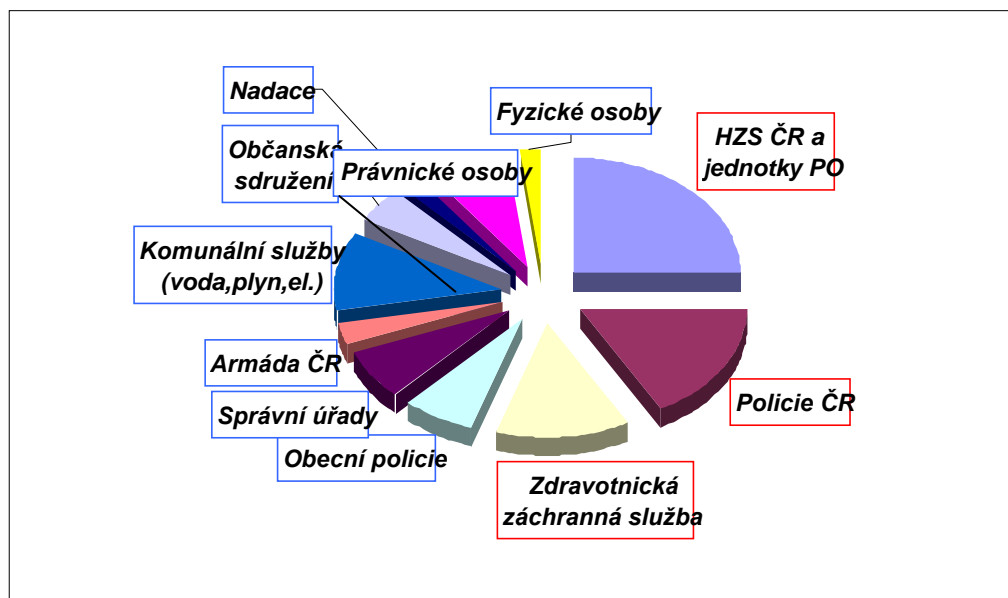
Odpovědí na tyto faktory byla nutnost založení systému, který by byl schopen těmto druhům mimořádných událostí čelit. Integrovaný záchranný systém tedy vznikl z potřeby každodenní činnosti záchranářů, kteří se stoupající náročností a počtem zásahů cítili potřebu vzájemné spolupráce a organizace. Oficiálně existuje v České republice od roku 2001. Základy však vznikaly v roce 1993.

⁹ Podle § 2 odst. h) Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

1.3 Složky IZS ČR

Složky IZS jsou rozděleny na základní složky a ostatní složky.

Graf 1: Složky IZS

Zdroj: SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ. Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, ISBN 978-80-86640-59-4. s. 13

1.3.1 Základní složky

„Základními složkami integrovaného záchranného systému jsou Hasičský záchranný sbor České republiky, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Zdravotnická záchranná služba a Policie České republiky“.¹⁰

Základní složky IZS zajišťují nepřetržitou pohotovost pro příjem ohlášení vzniku mimořádné události, její vyhodnocení a neodkladný zásah v místě mimořádné události. Základní složky také zajišťují a obsluhují telefonní linky tísňového volání (112, 150, 155, 158). Zároveň mají celoplošnou působnost na území celého státu, díky

¹⁰ Podle § 4 odst. 1 Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

čemuž rozmísťujú své síly a prostředky po celém území České republiky. Působením základních složek v IZS není dotčeno jejich postavení a úkoly stanovené zvláštními právními předpisy. Složky IZS jsou při zásahu povinny řídit se příkazy velitele zásahu. Velitelem zásahu je ve většině případů velitel hasičské jednotky, která na místo mimořádné události dorazila jako první. Dále se tyto složky řídí pokyny starosty obce s rozšířenou působností nebo hejtmana kraje, v Praze primátora hlavního města Prahy, nebo Ministerstva vnitra, pokud provádějí koordinaci záchranných a likvidačních prací.¹¹

1.3.1.1 Hasičský záchranný sbor České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky je základní složkou Integrovaného záchranného systému České republiky. Zabezpečuje koordinovaný postup při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací. Při plnění svých úkolů zároveň spolupracuje s ostatními složkami IZS i se správními úřady a jinými státními orgány, dále s orgány samosprávy, právníckými a fyzickými osobami, neziskovými organizacemi a sdruženími občanů.

V současnosti HZS ČR zaujímá stěžejní roli v přípravách státu na mimořádné události. Od roku 2001, kdy došlo ke sloučení HZS ČR s Hlavním úřadem civilní obrany, má HZS ČR ve své působnosti i ochranu obyvatelstva, podobně jako je tomu i v dalších evropských státech.

Základním posláním této bezpečnostní složky je chránit životy a zdraví obyvatel, majetek a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech, ať se již jedná o živelní pohromy, průmyslové havárie nebo třeba teroristické útoky.

Z hlavních složek IZS má HZS ČR zásadní postavení z hlediska velení při zásahu. To připadá na velitele dané jednotky HZS ČR, která je v místě mimořádné události jako první. Velitel zásahu má zároveň řadu pravomocí, jako je omezení či zákaz vstupu na místo zásahu, nařízení evakuace z místa zásahu, odstraňování staveb, úprav terénu pro zlepšení efektivity zásahu, dělení místa mimořádné události na sektory, nebo zřízení štábu velitele zásahu.

¹¹ Podle § 4 odst. 6 Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Existují však výjimky, co se týče velení na místě mimořádné události. Například při pátracích akcích, přebírá úlohu velitel Policie, který stanoví metodiku a postup při pátrání po pohřešované nebo zmizelé osobě, a HZS ČR asistuje při vniknutí do objektů, odkrývání různých otvorů nebo odstraňování porostu. Dalším příkladem, kdy nemusí být velitelem zásahu hasič, je hromadná dopravní nehoda s vysokým počtem zraněných. Zde zdravotník nebo lékař přebírá velení a stanoví podle závažnosti poranění osob pořadí, v jakém bude nutné vyproštění osob z havarovaných vozidel, aby se předešlo následkům závažných zranění u pacienta. Jednotky požární ochrany můžeme podle zřizovatele dělit na:

- Jednotky HZS kraje
- Jednotky HZS podniku
- Jednotka SDH obce
- Jednotka SDH podniku
- Vojenská hasičská jednotka¹²

Obrázek 1: Znak HZS ČR

Zdroj: Hasičský záchranný sbor ČR. *Znak HZS ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: www.hzscr.cz

¹² VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 176 s. ISBN 978-80-7452-028-0. s. 67

1.3.1.2 Policie České republiky

Tento bezpečnostní sbor byl zřízen v roce 1991 a ustanoven právním předpisem České národní rady č. 283/1991 Sb. o Policii České republiky (dále jen „PČR“). Zákon z roku 1991 byl naposledy novelizován v roce 2008 zákonem č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky.

„*Policie České republiky je jednotný ozbrojený bezpečnostní sbor*“¹³, který slouží veřejnosti. Hlavním úkolem PČR je především ochrana obyvatel a majetku, zajišťování veřejného pořádku, boj proti terorismu a násilí, odhalování trestné činnosti a vyšetřování trestních činů, ochrana Ústavních činitelů České republiky a bezpečnost chráněných osob, ochrana prezidenta, ochrana parlamentu, ochrana zastupitelských úřadů, ochrana Ústavního soudu, ochrana ministerstev a dalších objektů zvláštního významu pro vnitřní pořádek a bezpečnost.

PČR zřizuje operační a informační střediska, kde přijímá tísňová volání o mimořádné události na čísle 158. Dalším důležitým úkolem PČR je dohled na plynulost a bezpečnost silničního provozu a s tím spojené odhalování dopravních přestupků a jejich projednávání. V souvislosti s touto činností také PČR kontroluje doklady o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Dále PČR vyhledává celostátní pátrání po hledaných a pohřešovaných osobách a zveřejňuje údaje těchto osob potřebné k jejich identifikaci ve sdělovacích prostředcích. PČR zároveň úzce spolupracuje s Vězeňskou službou České republiky, na jejímž základě vyrozumění provádí úkony spojené s pronásledováním osob, které uprchly z vazby, nebo přímo z výkonu trestu.

Na základě příslušných orgánů obcí PČR plní úkoly při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a dohlíží na bezpečnost při různých sportovních a kulturních akcích. Důležitým úkolem PČR je také kontrola samotného policejního sboru, ke které je zvolen speciální policejní útvar, v současnosti Generální inspekce bezpečnostních sborů. PČR je přímo podřízena Ministerstvu vnitra a je tvořena Policejním prezidiem České republiky, útvary s působností na území celé České republiky a útvary s územně vymezenou působností. Tyto útvary jsou zřizovány ministrem vnitra na návrh Policejního prezidenta.

¹³ Podle § 1 Zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008.

V PČR působí řada specializovaných útvarů, jako jsou například služba pořádkové policie, služba kriminální policie a vyšetřování, služba správních činností, služba dopravní policie, služba cizinecké policie, ochranná služba, služba rychlého nasazení, letecká služba a služba železniční policie. Tzv. představeným všech policistů je policejní prezident, který stojí v čele Policejního prezidia České republiky. Výjimkou jsou policisté, kteří jsou povoláni ministrem vnitra k plnění úkolů ministerstva. Za činnost PČR odpovídá Policejní prezident ministrovi vnitra. V některých útvarech, např. v útvaru ochranné služby, který zajišťuje ochranu prezidenta České republiky a ochranu objektů, v kterých pobývá prezident České republiky, stojí v čele ředitelé.¹⁴

V současnosti je v PČR zřízeno několik nových speciálních útvarů, které pomáhají v eliminaci trestné činnosti. Můžeme uvést útvar zabývající se počítačovou kriminalitou, pyrotechnickou službu, ředitelství služby cizinecké policie nebo útvar Pohotovostní motorizované jednotky na území hlavního města Prahy. Policii nyní tvoří 47 000 policistů, 11 000 policejních pracovníků a 14 krajských ředitelství.¹⁵

Obrázek 2: Znak Police ČR

Zdroj: Policie České republiky. *Znak Policie* [online]. 2010 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: www.policie.cz

¹⁴ Podle hlavy 1 Zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008.

¹⁵ Policie České republiky. o *Policii ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx

1.3.1.3 Zdravotnická záchranná služba

Zdravotnická záchranná služba (dále jen „ZZS“) tvoří společně s Hasičským záchranným sborem České republiky, jednotkami požární ochrany zařazených do plošného pokrytí kraje a Policií České republiky nedílnou součást Integrovaného záchranného systému České republiky. Právním předpisem pro zdravotnickou záchrannou službu je v současnosti zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě.

Na základě přijaté tísňové výzvy na operační a informační středisko při vzniku mimořádné události na lince 155 je zdravotnickou záchrannou službou poskytována přednemocniční neodkladná péče lidem se závažným zdravotním postižením nebo lidem, kteří jsou v přímém ohrožení života. Závažné onemocnění je náhle vzniklé onemocnění, vážný úraz nebo zhoršení zdravotního stavu, náhlá intenzivní bolest nebo určitá změna chování, které bez včasného zásahu zdravotnické záchranné služby mohou vést ke vzniku dlouhodobých a trvalých následků, případně i k úmrtí člověka.¹⁶

Přednemocniční neodkladná zdravotní péče v případě ohrožení života a zdraví je pacientovi poskytována přímo na místě události nebo během transportu z místa události do daného nemocničního zařízení. Operátor operačního a informačního střediska na základě závažnosti stupně tísňové výzvy rozhodne o nejvhodnějším a nejefektivnějším řešení tísňové výzvy podle aktuálního zdravotního stavu pacienta, o vyslání výjezdové skupiny na místo mimořádné události, o počtu vozidel zdravotnické záchranné služby, o přesměrování dané výjezdové skupiny a o operačním řízení výjezdových skupin.¹⁷

Na místě mimořádné události ZZS spolupracuje s velitelem zásahu HZS ČR. ZZS má povinnost vyšetřit pacienta, poskytnout mu zdravotní péči a neodkladné úkony, které vedou ke stabilizaci jeho zdravotního stavu a k obnově základních životních funkcí. Dalším z úkolů této složky IZS je přímá spolupráce se zařízením lůžkové péče, tedy danou nemocnicí, kam je pacient transportován.¹⁸

¹⁶ Podle § 3 odst. a) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

¹⁷ Podle § 4 odst. b) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

¹⁸ Podle § 4 odst. c) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

Během transportu pacienta z místa mimořádné události má posádka výjezdového vozidla povinnost sledovat ukazatele základních životních funkcí, a to až do doby předání pacienta nemocničnímu zařízení. Pokud hrozí nebezpečí z prodlení a transport pacienta nelze provést jinak, pacient je transportován pomocí vzdušných prostředků, buď soukromých, nebo státních služeb. To samé se týká transplantovaných orgánů a jejich transportu. ZZS má také na starost třídění postižených osob při mimořádných událostech, při nichž je zraněno větší množství osob. K označení závažnosti zranění využívá barevné pásy, které určují daný stupeň zdravotního stavu.¹⁹

Dostupnost této složky IZS je dána plánem pokrytí kraje výjezdovými základnami ZZS. Cílem tohoto rozmístění základen je co nejnižší dojezdová doba na místo mimořádné události. Zákonem stanovená dojezdová doba je 20 minut, která však závisí na aktuálních podmínkách na daném území. Dojezdová doba je doba převzetí pokynu k výjezdu výjezdovou skupinou od operačního střediska. V případě nepříznivých povětrnostních podmínek si zdravotnická záchranná služba vyžádá pomoc od ostatních složek IZS. Na základě podepsané smlouvy se na poskytování zdravotnické záchranné služby v daném kraji může podílet také zdravotnická služba jiného kraje.²⁰

Centrálním řídicím a koordinačním pracovištěm pro poskytování zdravotnické záchranné služby při mimořádných událostech a krizových situacích je ředitelství ZZS. Každá výjezdová skupina je tvořena minimálně dvěma členy posádky, jejíž vedoucího určí poskytovatel zdravotnické záchranné služby.

Výjezdové skupiny se dělí na pozemní, letecké a vodní. Ty se dále dělí na výjezdové skupiny rychlé lékařské pomoci a na výjezdové skupiny rychlé zdravotnické pomoci. U prvně zmíněné tvoří posádku i lékař, u druhé jsou členy zdravotníci.²¹

¹⁹ Podle § 4 odst. g) a h) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

²⁰ Podle § 5 odst. 2) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

²¹ Podle § 13 čl. 2 odst. a) a b) Zákona č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011

Obrázek 3: Znak ZZS

Zdroj: Zdravotnická záchranná služba. *Znak ZZS* [online]. 1999-2013 [cit. 2013-02-02]. Dostupné z: <http://schwarz.blog.idnes.cz/c/42873/Jak-funguji-zachranky-v-zahranici.html>

1.3.1.4 Jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje

U některých objektů ve vlastnictví právnických a fyzických osob je stanovena taková míra požárního nebezpečí, že mají povinnost mít zřízenou jednotku Hasičského záchranného sboru podniku. Tuto jednotku subjektům ze zákona nařizuje zřídit Hasičský záchranný sbor kraje, který zároveň určí zřízení a druh jednotky podle výsledku posouzení požárního nebezpečí. Tuto jednotku tvoří samotní zaměstnanci podniku, kteří tuto práci vykonávají na plný úvazek v Hasičském záchranném sboru podniku. U budov s menším požárním nebezpečím se zřizují jednotky sboru dobrovolných hasičů podniku, kteří v podniku vykonávají jinou práci. Tyto jednotky jsou hrazeny z rozpočtu daného podniku. V současné době je zřízeno přibližně 100 profesionálních jednotek HZS podniků a 250 jednotek SDH podniků.²²

Další jednotkou požární ochrany jsou jednotky sboru dobrovolných hasičů. Úkoly této jednotky jsou stanoveny zákonem č. 133/1985 Sb., o požární ochraně. Jsou zřizovány na úrovni obce a slouží k zabezpečení území obce před požáry a jinými druhy mimořádných událostí. Každá obec může mít několik jednotek sboru dobrovolných hasičů. Jednotky SDH obce jsou financovány z rozpočtu obce, z příspěvků kraje a dotacemi ze státního rozpočtu. Členové jednotek SDH tuto činnost

²² SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. s. 40-41

nevykonávají jako své stálé zaměstnání, ale někteří členové jednotek SDH jsou zároveň příslušníky HZS.²³

Většina příslušníků jednotek SDH jsou zároveň členy různých občanských sdružení působících na úseku požární ochrany, např. Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska, která čítají přibližně 300 000 stálých členů všech věkových kategorií.

Hlavní náplní těchto občanských sdružení je především obecně prospěšná činnost v oblasti výchovy a přípravy budoucích potencionálních příslušníků HZS z řad mládeže, pořádání různých soutěží, jejichž účelem je rozvíjení dovedností a znalostí týkajících se hasičské profese a udržování hasičské tradice. Sbor dobrovolných hasičů obce je pouze občanské sdružení. Naproti tomu jednotka sboru dobrovolných hasičů obce je organizační složkou zřízenou zákonem o požární ochraně.²⁴

1.3.2 Ostatní složky

Ostatní složky IZS jsou „*vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní sbory, ostatní záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení civilní ochrany, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným a likvidačním pracím*“²⁵.

Jsou jimi Armáda České republiky, ostatní záchranné služby (vodní záchranná služba, letecká záchranná služba), ostatní bezpečnostní sbory (městská policie, obecní policie), zařízení civilní obrany, havarijní služby (plynárenské, vodárenské), pohotovostní služby, různá sdružení občanů a neziskové organizace (Český červený kříž, Svaz záchranných brigád kynologů) a jiné odborné služby. Tyto složky IZS poskytují pomoc při záchranných a likvidačních pracích na místě mimořádné události na vyžádání.

²³ VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 176 s. ISBN 978-80-7452-028-0. s 67

²⁴ SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4. s. 40-41

²⁵ Podle § 4 odst. 2 Zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Tyto síly a prostředky, způsob jejich vyrozumění při mimořádné události a jejich uvedení do akceschopnosti, jsou zahrnuty v poplachovém plánu Integrovaného záchranného systému kraje. Do tohoto plánu jsou ostatní složky IZS zahrnuty Hasičským záchranným sborem České republiky po uzavření dohody o plánované pomoci na vyžádání.²⁶

²⁶ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Jednotky požární ochrany* [online]. 2010 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z: www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx

2 HASIČSKÝ ZÁCHRANNÝ SBOR ČR JAKO VEDOUcí SLOŽKA IZS ČR

2.1 Postavení HZS ČR v právním systému České republiky

Hasičský záchranný sbor České republiky vymezuje zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. Na základě tohoto zákona „*se zřizuje Hasičský záchranný sbor České republiky, jehož základním posláním je chránit životy a zdraví obyvatel a majetek před požáry a poskytovat účinnou pomoc při mimořádných událostech*“.²⁷

Sídlem Hasičského záchranného sboru kraje je sídlo kraje, s výjimkou Hasičského záchranného sboru Středočeského kraje, jehož sídlem je Kladno. HZS kraje je přímo podřízen Ministerstvu vnitra.

Ministerstvo vnitra zřizuje na úrovni generálního ředitelství operační a informační středisko. Hasičský záchranný sbor kraje zřizuje operační a informační střediska kraje jako součást Hasičského záchranného sboru kraje. V čele generálního ředitelství je generální ředitel HZS ČR. V čele Hasičského záchranného sboru kraje je ředitel.

Generální ředitelství řídí Hasičské záchranné sbory krajů, které jsou organizačními složkami státu a účetními jednotkami, které spravuje Ministerstvo vnitra. Dále Generální ředitelství řídí záchranný útvar, který je také organizační složkou státu a účetní jednotkou spravovanou Ministerstvem vnitra.

Hasičský záchranný sbor České republiky tvoří generální ředitelství HZS ČR, které je organizační součástí Ministerstva vnitra, 14 hasičských sborů krajů, Střední odborná škola požární ochrany a Vyšší odborná škola požární ochrany ve Frýdku Místku a Záchranný útvar HZS ČR v Hlučíně. Součástí Generálního ředitelství HZS ČR jsou také vzdělávací, technická a účelová zařízení.²⁸

Záchranný útvar plní zejména mimořádné úkoly HZS ČR a k tomu provádí výcvik. Dále provádí výuku a výcvik k získání řidičského oprávnění a zdokonalování

²⁷ Podle § 1 Zákona č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

²⁸ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Základní poslání Hasičského záchranného sboru ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-poslani-hasicskeho-zachranneho-sboru-cr-224110.aspx>

odborné způsobilosti řidičů. Úkoly HZS ČR plní příslušníci ve služebním poměru podle zákona o služebním poměru příslušníků Policie České republiky, státní zaměstnanci zařazení v Hasičském záchranném sboru, na něž se vztahuje služební zákon a občanskí zaměstnanci HZS ČR. Celkové početní stavy příslušníků a občanských zaměstnanců stanovuje vláda.²⁹

Dalším právní předpis týkající se HZS ČR je zákon č. 133/1985 Sb., o požární ochraně, jehož účelem je vytvoření podmínek pro ochranu života a zdraví občanů a majetku před požáry a pro poskytování pomoci při živelních pohromách nebo jiných mimořádných událostech.

Související právní předpisy jsou vyhláška č. 247/2000 Sb., o organizaci a činnosti jednotek PO a nařízení vlády č. 172/2001 Sb., k provedení zákona o požární ochraně, ve znění nařízení vlády č. 498/2002 Sb.

2.2 Příslušník HZS ČR

Osoby, které se ucházejí o práci u Hasičského záchranného sboru České republiky, ale i u dalších bezpečnostních sborů, jsou přijímáni do pracovního poměru podle zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů.³⁰

*„Tento zákon upravuje právní poměry fyzických osob, které v bezpečnostním sboru vykonávají službu (dále jen "příslušník"), jejich odměňování, řízení ve věcech služebního poměru a organizační věci služby (dále jen "služební vztahy"). Bezpečnostním sborem se rozumí Policie České republiky, Hasičský záchranný sbor České republiky, Celní správa České republiky, Vězeňská služba České republiky, Bezpečnostní informační služba a Úřad pro zahraniční styky a informace“.*³¹

Příslušník HZS ČR je ve služebním poměru k České republice. Práva a povinnosti České republiky vůči příslušníkovi daného bezpečnostního sboru plní příslušný bezpečnostní sbor. Samotným výkonem služby se rozumí:

²⁹ Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

³⁰ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003.

³¹ Podle § 1 Zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003.

- úkony a činnosti stanovené právními předpisy upravujícími působnost bezpečnostních sborů
- soustředování, vyhodnocování a evidování údajů a informací potřebných pro výkon služby
- činnosti v operačních a informačních střediscích
- řízení výkonu služby
- činnost ve vzdělávacích, technických a účelových zařízeních, která pro výkon služby zabezpečují přípravu příslušníků
- činnosti výzkumné, technické a další
- plnění úkolů Bezpečnostní informační služby a Úřadu pro zahraniční styky a informace

Do služebního poměru může být přijat státní občan České republiky, který o přijetí písemně požádá. Tento žadatel musí dále splňovat:

- plnoletost, tj. věk 18 a výše
- bezúhonnost
- stupeň vzdělání stanovený pro dané služební místo
- zdravotní, fyzickou a osobnostní způsobilost
- způsobilost k právním úkonům
- oprávnění seznamovat se s utajenými informacemi, pokud je dosazen na místo, kde se tato způsobilost vyžaduje
- nesmí být členem žádné politické strany a politického hnutí, a jde-li o příslušníka zpravodajské služby, ani odborové organizace (prokazuje se čestným prohlášením)
- nesmí vykonávat živnostenskou ani jinou výdělečnou činnost (prokazuje se čestným prohlášením)

Přijímací řízení je zahájeno doručením písemné žádosti uchazeče o práci v bezpečnostním sboru. V případě plného stavu služebních míst v bezpečnostním sboru není přijímací řízení zahájeno.

Pokud je uchazeč přijat k bezpečnostnímu sboru, skládá služební slib, který zní takto: „*Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu*

důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život“. Tímto se stává příslušníkem HZS.³²

2.3 Úkoly Hasičského záchranného sboru ČR

Hasičský záchranný sbor České republiky, jakožto hlavní složka integrovaného záchranného systému, plní v rámci svého působení řadu úkolů jak na úseku státní správy, tak v rámci IZS. Tyto úkoly lze rozdělit na 4 úseky, kde HZS úkoly vykonává.

A) úkoly v rámci svěřené působnosti na úseku požární ochrany

- zpracování koncepce požární ochrany kraje
- kontrola plnění nařízení orgánů kraje vydaných na úseku požární ochrany
- odpovědnost za připravenost a akceschopnost jednotek HZS kraje
- zřizování a provozování krajských operačních a informačních středisek HZS kraje
- vykonávání státního požárního dozoru
- příjem tísňových volání na linkách 150 a 112
- zabezpečení výstavby a údržby objektů pro potřeby HZS kraje
- řízení výkonu služby v jednotkách požární ochrany po odborné stránce
- koordinace zabezpečování požární ochrany v kraji s ostatními orgány
- shromažďování podkladů pro zabezpečení materiálních a finančních prostředků jednotek sborů dobrovolných hasičů vybraných obcí
- zpracování podkladů k vydání právních předpisů pro příslušné správní orgány kraje v oblastech, které vymezuje zákon
- soustředění a vyhodnocení informací potřebných pro zásah jednotek požární ochrany a řízení záchranných prací

³² Hasičský záchranný sbor České republiky. *Služební slib příslušníka bezpečnostního sboru* [online]. 2010 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/sluzebni-slib-prislusnika-bezpecnostniho-sboru.aspx>

- zabezpečení statistického sledování požárů a mimořádných událostí se zásahy jednotek požární ochrany na území kraje
- řízení a organizace odborné přípravy příslušníků velitelů jednotek hasičských záchranných sborů podniků, velitelů a strojníků jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí a podniků
- projednávání přestupků a správních deliktů na úseku požární ochrany
- zpracovávání výročních zpráv o stavu požární ochrany v kraji a její předkládání krajskému úřadu
- zabezpečení preventivně výchovné, propagační a ediční činnosti na úseku požární ochrany podle zaměření stanoveného generálním ředitelstvím
- vykonávání státní správy na úseky prevence závažných havárií³³

B) úkoly svěřené působnosti na úseku IZS

- zabezpečení plnění úkolů krajského operačního a informačního střediska IZS
- organizace součinnosti mezi správními úřady a obcemi v kraji při zpracování poplachového plánu IZS
- podílení se na zajištění havarijní připravenosti a její ověření prověřovacími a taktickými cvičeními
- usměrňování IZS na úrovni kraje
- spolupráce při zpracování a aktualizaci povodňových plánů podle zvláštního právního předpisu
- uzavírání dohod s příslušným územním celkem sousedního státu, pokud mezinárodní smlouva nestanoví jinak
- řízení výstavby a provozu informačních a komunikačních sítí a služeb integrovaného záchranného systému
- zpracování poplachového plánu kraje
- koordinace záchranných a likvidačních prací a plnění úkolů při provádění záchranných a likvidačních prací stanovené Ministerstvem vnitra a krajským úřadem

³³ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Hlavní úkoly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>

- organizuje a pořádá školení, instruktáže, semináře a další aktivity v rámci integrovaného záchranného systému za účelem vzdělávání členů jednotlivých složek, ke kterým využívá specializovaná školicí střediska a odborné učiliště požární ochrany (Frýdek Místek, Brno, Chomutov, Borovany), Institut ochrany obyvatelstva v Lázních Bohdaneč i některá další zařízení HZS³⁴

C) úkoly v rámci svěřené působnosti na úseku krizového řízení

- podílení se na organizování součinnosti mezi správními úřady a obcemi v kraji při přípravě na řešení krizových situací
- zabezpečení zpracování krizového plánu kraje
- vytváření podmínek pro činnost a fungování krizového štábu kraje
- zřizování a provozování pracoviště krizového řízení
- ukládání povinností obcím rozpracovat vybrané úkoly krizového plánu kraje
- vyžadování, shromažďování a evidenci údajů nezbytných pro zpracování krizového plánu kraje pro přípravu a řešení krizových situací a koordinaci sběru dat pro účely krizového řízení od územních správních úřadů
- poskytování podkladů k zajištění připravenosti na řešení krizových situací ministerstvům a jiným ústředním správním úřadům prostřednictvím generálního ředitelství
- podílení se na plnění úkolů stanovených v krizovém řízení vládou, Ministerstvem vnitra, hejtmanem kraje a krajským úřadem
- podílení se na plnění úkolů v oblasti hospodářských opatření pro krizové stavy
- podílení se na provádění vzdělávání v oblasti krizové a havarijní připravenosti
- vykonávání státní správy na úseku prevence závažných havárií
- poskytování podkladů nezbytných pro rozpracování úkolů krizového plánu kraje na vyžádání určeným obcím

³⁴ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Hlavní úkoly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>

- seznámení obcí, právnických a fyzických osob s charakterem možného ohrožení, s připravenými krizovými opatřeními a se způsobem jejich provedení³⁵

D) úkoly v rámci svěřené působnosti na úseku ochrany obyvatelstva a civilní ochrany

- zabezpečení varování a vyrozumění
- podílení se na zajištění havarijní připravenosti
- organizace a koordinace evakuace, nouzové ubytování, nouzové zásobování pitnou vodou, potravinami a dalšími nezbytnými prostředky k přežití obyvatelstva
- organizování a koordinace humanitární pomoci
- organizování hospodaření s materiálem civilní obrany
- sjednocení postupů jednotlivých správních úřadů s krajskou působností a pověřených obecních úřadů s rozšířenou působností v oblasti ochrany obyvatelstva
- evidence a provádění kontroly staveb civilní obrany a staveb dotčených požadavky civilní obrany v kraji
- je dotčeným orgánem v územním a stavebním řízení z hlediska ochrany obyvatelstva
- zjišťování a označování nebezpečných oblastí, provádění dekontaminace oblastí a dalších ochranných opatření
- zajištění přípravy obyvatelstva k sebeobraně a vzájemné pomoci při mimořádné události
- zabezpečení financování ochrany obyvatelstva při vzniku mimořádných událostí
- usměrnění postupu při zřizování zařízení civilní obrany a při odborné přípravě jejich personálu v kraji
- vykonávání státní správy na úseku prevence závažných havárií
- provádění veřejnoprávní kontroly v oblasti ochrany obyvatelstva

³⁵ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Hlavní úkoly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>

- zabezpečení zpracování úkolů ochrany obyvatelstva do havarijních a krizových plánů a do opatření při přechodu z mírového stavu státu do válečného stavu státu³⁶

2.4 Organizační a operační řízení

Většina organizací a společností využívá pro své fungování hierarchicky strukturované oprávnění k rozhodování o určitých věcech tj. od vedoucí pozice k základnímu členu organizace. Vyznačuje se vnitřním organizačním řádem v dané organizaci. Toto řízení se nazývá organizační. Operační řízení lze definovat jako činnost mimo vlastní organizaci. Ne jinak tomu je i u Hasičského záchranného sboru, ale i u dalších složek integrovaného záchranného systému.³⁷

2.4.1 Organizační řízení

Organizačním řízením hasičů je v tomto případě činnost na jejich stanici. Do tohoto řízení patří činnosti k dosažení organizační, technické a odborné způsobilosti sil a prostředků požární ochrany potřebných k plnění úkolů a úseku požární ochrany. Těmito činnostmi se rozumí udržování a zvyšování odborné a fyzické způsobilosti jednotlivých hasičů, tj. různé druhy výcviku, školení a seminářů, údržba požární techniky a dalších prostředků požární ochrany nebo praktické zdokonalování znalostí a dovedností.

Výkon služby hasičů je organizován ve třech 24 hodinových směnách. Každá směna se skládá z operačního a informačního střediska (OPIS) a výjezdové jednotky. Pracovník OPIS se nazývá operační technik a celá výjezdová jednotka četa. Četa je tvořena dvěma družstvy a plně obsazená čítá 12 zásahových hasičů. Četa zahrnuje:

- velitele čety – tento člen řídí a organizuje četu na stanici a při zásahu při mimořádných událostech většího rozsahu
- velitele družstva – řídí a organizuje družstvo při zásahu, je základní organizační složkou

³⁶ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Hlavní úkoly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>

³⁷ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výkon služby* [online]. 2010 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx>

- strojníka – řídí hasičská výjezdová vozidla a provádí jejich obsluhu na místě zásahu tj. obsluha čerpadel, plošin, agregátů apod.
- hasiče-technika – jeho úkolem je kontrola a údržba prostředků chemicko-technické služby (protichemických obleků, dýchací techniky, záchranný prostředků, ochranných prostředků)
- hasiče – provádí hasební a záchranné práce při mimořádné události v místě zásahu

Jak už bylo řečeno, směna hasičů je 24 hodinová a začíná v 7 hodin ráno. Průběh celé směny se samozřejmě odvíjí od četnosti zásahů. To znamená, že zásah je nadřazen všem ostatním činnostem na stanici. V případě poplachu jsou všechny ostatní činnosti přerušeny. Pro přiblížení lze uvést alespoň názorný příklad průběhu směny.

Během dopoledne zahrnuje převzetí techniky po předchozí směně, odbornou a fyzickou přípravu. V odpoledních hodinách probíhá údržba zásahových vozidel a techniky, kontroly a zkoušky technických prostředků a také fyzická příprava. Večer probíhají doškolování odborné přípravy a případně i údržba vozidel, pokud během dne nebyl z důvodu výjezdů na tyto činnosti čas. Během noci mají příslušníci směny noční pohotovost na pracovišti od 24:00 do 6:00 hodin. To znamená, že mají nárok na spánek, ale v případě výjezdu musí být připraveni vyjet k zásahu v zákonem stanovené době, která činí 2 minuty od doby nahlášení mimořádné události. V průměru se doba výjezdu jednotky pohybuje kolem 1min 20vteřin.

2.4.2 Operační řízení

V okamžiku začátku výjezdu jednotky HZS k zásahu organizační řízení přechází v operační. Operační řízení je činnost od přijetí tísňové zprávy o mimořádné události na operačním a informačním středisku HZS až po návrat poslední jednotky z místa zásahu zpět na stanici. Zahrnuje výjezd jednotky ze stanice, cestu k zásahu, samotné provádění záchranných a likvidačních prací na místě mimořádné události a návrat zpět na domovskou stanici.

Samotná doba výjezdu jednotky HZS se pohybuje v intervalech 2-10 minut podle typu jednotky požární ochrany. V případě jednotky HZS kraje je doba od ohlášení mimořádné události po výjezd jednotky ze stanice 2 minuty. Při cestě k zásahu jednotky

používají výstražná světelná znamení modré barvy a zvuková výstražná znamení. Tato kombinace výstražných znamení je stejná u všech hlavních složek IZS. Tyto výjezdové jednotky mají právo přednosti v jízdě. Na místě mimořádné události je pak zjištěn rozsah, podle něhož jsou povolávány další jednotky. Po provedení záchranných a likvidačních prací se jednotka vrací na svoji základnu. O zásahu je následně sepsána zpráva, která udává výčet použitých prostředků a osob v místě zásahu, způsob provedení zásahu, vzniklou škodu nebo uchráněnou hodnotu.

2.5 Zásahová činnost

Současná zásahová činnost Hasičského záchranného sboru se výrazně liší od té, která byla prováděna v počátcích hasičské profese a po většinu 20. století. Tento trend se zásadně změnil po roce 1989 s nárůstem jevů, při kterých HZS zasahuje.

S narůstáním počtu těchto jevů a jejich složitostí jsou na příslušníky HZS, ale i na techniku, kladeny stále větší požadavky, aby se úspěšně vypořádali s jednotlivými druhy zásahů.

Zásahová činnost HZS se v současnosti skládá především z technických havárií (ty lze rozdělit na technickou pomoc, technologickou pomoc a ostatní pomoc), požárů, dopravních nehod, živelních pohrom, úniků nebezpečných chemických látek (případně ropných látek), radiačních nehod a havárií a ostatních mimořádných událostí. Část výjezdů také tvoří plané poplachy.

Četnost zásahové činnosti HZS v posledních letech (konkrétně 2007-2011) vyjadřuje následující tabulka.

Tabulka č. 1: Statistika zásahů v letech 2007 - 2011

Druh události	Počet událostí				
	2007	2008	2009	2010	2011
Požáry	21 835	20 406	19 681	17 296	20 511
Dopravní nehody	21 270	20 063	19 004	18 053	17 061
Živelní pohromy	10 044	5 599	5 240	-	-
Úniky nebezpečných chemických látek	6 377	6 242	5 916	5 300	5 285
Technické havárie	48 010	42 104	47 412	62 961	50 035
Radiační nehody a havárie	0	0	0	0	1
Ostatní mimořádné události	166	17	10	2	6
Plané poplachy	8 148	8 194	8 251	8 037	8 202
Celkem	115 850	102 625	105 514	111 649	101 101

Zdroj: <http://Hasičský záchraný sbor České republiky. Ročenka 2011> [online]. 2010 [cit. 2013-02-01]. Dostupné z: www.hzscr.cz/soubor/rocenka-2011-pdf.aspx

3 NÁROČNOST PROFESE HASIČE ZÁCHRANÁŘE

3.1 Způsobilost pro výkony profese hasiče

Povolání současných hasičů zahrnuje vysokou míru různých druhů zátěže. Mezi tyto druhy zátěže řadíme v první řadě vysokou fyzickou aktivitu, práce na směny, projevy stresu při zásazích u psychicky náročných druhů mimořádných událostí, působení vysokých teplot během zásahů u požárů, práce pod časovým tlakem, nadměrná míra hluku při zásahu, působení toxických látek při technických nehodách apod. Vzhledem ke zvyšování náročnosti jednotlivých druhů zásahů se nároky na výběr členů Hasičského záchranného sboru neustále zvyšují a ke sboru se dostanou jen ti nejlepší.

Navíc nároky na fyzickou činnost hasičů jsou ještě zvýšeny například používáním několik kilogramů vážícího vybavení při zásahu.

Z výše uvedených faktorů vyplývá, že hasičem se nemůže stát kdokoli. Tato profese vyžaduje dokonalý celkový zdravotní stav a fyzickou kondici.

V současnosti uchazeči, kteří se hlásí k Hasičskému záchrannému sboru České republiky, musí absolvovat 3 druhy způsobilostí potřebných k výkonu profese hasiče. Jedná se o zdravotní způsobilost, fyzickou způsobilost a osobnostní způsobilost. Pro přijetí ke sboru musí žadatel splňovat všechny tyto způsobilosti a zároveň projít výběrovým řízením.

3.1.1 Zdravotní způsobilost

Zdravotní způsobilost hasičů stanoví vyhláška 407/2008 Sb. o zdravotní způsobilosti. Tato vyhláška se týká zdravotní způsobilosti členů bezpečnostních sborů. Každý uchazeč o práci u Hasičského záchranného sboru je povinen podrobit se vstupní lékařské prohlídce, v níž absolvuje komplexní fyzikální vyšetření, případně další odborná vyšetření. Podle zjištěného zdravotního stavu uchazeče je možno provést další odborná vyšetření, jejichž rozsah stanoví lékař zařízení závodní preventivní péče.

V případě přijetí uchazeče k Hasičskému záchrannému sboru je přijatý člen povinen podrobit se periodické prohlídce, která se provádí jednou za 2 roky ode dne provedení vstupní prohlídky nebo poslední periodické prohlídky v rozsahu komplexního

fyzikálního vyšetření, elektrokardiografického vyšetření a dalších odborných vyšetření, která stanoví lékař závodní preventivní péče podle zjištěného zdravotního stavu příslušníka a nároků vyplývajících ze služebního místa. Klasifikace zdravotního stavu uchazeče o práci u Hasičského záchranného sboru vyjadřuje rozsah schopností pro výkon služby a je podkladem pro vyhotovení posudku o zdravotní způsobilosti.

Zdravotní klasifikace se označuje klasifikačními značkami A, C, D. Klasifikační značka „A“ vyjadřuje zdravotní způsobilost pro výkon služby na služebním místě bez omezení. Klasifikační značka „C“ vyjadřuje omezení zdravotní způsobilosti pro výkon služby na služebním místě. Klasifikační značka D pak znamená zdravotní nezpůsobilost pro výkon služby na služebním místě nebo dlouhodobou zdravotní nezpůsobilost pro výkon služby. Podmínky získání zdravotní způsobilosti se liší v závislosti na pracovním zařazení členů Hasičského záchranného sboru.³⁸

3.1.2 Fyzická způsobilost

Fyzickou způsobilost hasičů stanoví pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru, kterým se stanoví požadavky na tělesnou zdatnost občana při přijímání do služebního poměru. Služební místa u HZS ČR jsou rozdělena do skupin podle zvláštního právního předpisu. Každé služební místo má jiné bodové ohodnocení nároků tělesné zdatnosti.

Pro účely zkoušky tělesné zdatnosti se uchazeči a příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky dále rozdělují do čtyř skupin podle pracovního zařazení³⁹ a do šesti věkových kategorií, zvláště pro muže a pro ženy. Pro zařazení uchazeče do dané věkové kategorie je rozhodující dosažený věk v daném kalendářním roce.

³⁸ Vyhláška č. 407/2008 Sb. o zdravotní způsobilosti. In: *407/2008 Sb. o zdravotní způsobilosti*. 2008.

Tabulka č. 2: Věkové kategorie uchazečů a příslušníků HZS ČR

Věková kategorie	muži - skupina I, II, III a IV ženy - skupina I a II	ženy - skupina III a IV
VK 1	do 29 let	do 25 let
VK 2	30 – 35 let	26 – 30 let
VK 3	36 – 40 let	31 – 35 let
VK 4	41 – 45 let	36 – 40 let
VK 5	46 – 50 let	41 – 45 let
VK 6	51 let a více	46 let a více

Zdroj: Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *částka 70/2008 ke stanovení požadavků tělesné zdatnosti*. 2008.

Pro přijetí do služebního poměru příslušníka HZS ČR a pro výkon služby na služebním místě se za fyzicky způsobilého považuje osoba, která splní zkoušku tělesné zdatnosti. Náročnost a podoba testu fyzické způsobilosti je závislá na pracovním zařazení, pohlaví a věkové skupině. Fyzická způsobilost členů Hasičského záchranného sboru zahrnuje silové a vytrvalostní testy. Ze silových cviků lze jmenovat kliky, leh-sed, shyby nebo přednožování v lehu. Vytrvalostní testy zahrnují běh na 2000m a plavání na vzdálenost 200m.

Tabulka č. 3: Přehled testů a disciplíny

Test	disciplíny	
č. 1 – silový	1a	kliky
	1b	shyby
č. 2 – silový	2a	leh-sed
	2b	přednožování v lehu
č. 3 - vytrvalostní	3a	běh 2000 metrů
	3b	plavání 200 metrů

Zdroj: Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *částka 70/2008 ke stanovení požadavků tělesné zdatnosti*. 2008.

Tabulka č. 4: Bodová minima v jednotlivých testech a celkové bodové minimum

SKUPINA	BODOVÉ MINIMUM V TESTU			CELKOVÉ BODOVÉ MINIMUM	
	č. 1	č. 2	č. 3		
I	25 bodů	25 bodů	50 bodů	105 bodů	
II	20 bodů	20 bodů	40 bodů	95 bodů	
III	14 bodů	14 bodů	28 bodů	42 bodů	
IV	10 bodů	10 bodů	20 bodů	<i>při volbě testu</i>	
				č. 1 nebo č. 2	č. 3
				10 bodů	20 bodů

Zdroj: Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *částka 70/2008 ke stanovení požadavků tělesné zdatnosti*. 2008.

Pro splnění testů fyzické způsobilosti je požadavkem splnění minimální počtu bodů daného testu a zároveň splnění minimálního počtu bodů v každé disciplíně. Zkouška musí být vykonána 60 pracovních dní před přijetím občana na místo pracovního zařazení u Hasičského záchranného sboru. Po přijetí ke sboru je zkouška fyzické zdatnosti následně vykonávána každý rok. Splněním zkoušky žadatel získává osvědčení o tělesné zdatnosti, které platí do konce následujícího kalendářního roku.

Samotné zkoušky jsou organizovány náměstkem GŘ HZS ČR pro IZS v součinnosti s řediteli vzdělávacích a technických zařízení MV GŘ HZS ČR, odbornými středisky požární ochrany a SOŠ PO a VOŠ PO ve Frýdku Místku. Zkoušky probíhají v odborných sportovních a výcvikových centrech HZS ČR. Zkouška probíhá před minimálně dvoučlennou zkušební komisí, z níž alespoň jeden člen musí být příslušník nebo zaměstnanec pověřený organizací tělesné přípravy v rámci HZS ČR. Při průběhu zkoušky musí být v místě vykonávání k dispozici zdravotnická pomoc. V případě většího počtu uchazečů může být zkouška provedena na více pracovištích. Testy musí být ale provedeny v jeden den. Před zahájením testů je organizována instruktáž o provedení vykonání testů, kterou provádí zkušební komise. Při testech nesmí být žádný uchazeč zvýhodňován před ostatními uchazeči.⁴⁰

⁴⁰ Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *částka 70/2008 ke stanovení požadavků tělesné zdatnosti*. 2008.

3.1.3 Osobnostní způsobilost

Osobnostní způsobilost hasičů stanoví pokyn generálního ředitele Hasičského záchranného sboru ke sjednocení postupu při zjišťování osobní způsobilosti, která je předpokladem pro výkon služby u Hasičského záchranného sboru České republiky. Osobní způsobilost uchazeče o práci u HZS provádí psycholog. Ke zjištění osobní způsobilosti psycholog využívá akreditovaná psychologická pracoviště zřízená Generálním ředitelstvím Hasičského záchranného sboru ČR.

Cílem psychologického vyšetření je zjištění, zda komplexní profil uchazeče je předpokladem pro výkon služby. K tomuto psychologickému vyšetření patří metody, jako jsou zjištění osobnostních charakteristik, psychodiagnostické metody, profily k vyhodnocení výsledků, výsledkové listy testů osobnosti a podklady pro konzultaci zpracovaných údajů použitých při psychologickém vyšetření uchazeče nebo příslušníka HZS. Před zahájením psychologického vyšetření uchazeč nebo příslušník podepíše prohlášení, ve kterém potvrdí, že je schopen toto vyšetření absolvovat a zároveň dá souhlas se zpracováním jeho osobních údajů.

Psycholog vyhotoví 3 stejnopisy závěru psychologického vyšetření uchazeče nebo příslušníka HZS ČR. Jednu verzi obdrží sám uchazeč, druhá verze je poskytnuta služebnímu funkcionáři a třetí verzi si ponechá psychologické pracoviště. Výsledek tohoto psychologického vyšetření je osobnostní způsobilost k přijetí do služebního poměru příslušníka HZS ČR nebo osobnostní nezpůsobilost k přijetí do služebního poměru příslušníka HZS ČR.

Výsledky psychologického vyšetření uchazečů a příslušníků smí uchazečům sdělovat pouze psycholog, který vyšetření prováděl. Závěr psychologického vyšetření má obecnou platnost.⁴¹

⁴¹ Sbíрка interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *14/2006 ke sjednocení postupu při zjišťování osobnostní způsobilosti*. 2006

4 VZDĚLÁVÁNÍ PŘÍSLUŠNÍKŮ HZS ČR

4.1 Pracovní zařazení podle dosaženého vzdělání

Profese příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky v současné době vyžaduje mnohem vyšší požadavky na vzdělání, než tomu bylo dříve. Tím, jak se zvyšují počty a náročnost zásahů při mimořádných událostech, potřebují hasiči ke své práci odpovídající vzdělání.

Nejnižším stupněm vzdělání pro výkon této profese je středoškolské s maturitou, jež musí uchazeč o práci u HZS ČR doložit dokladem při přijímacím řízení. Výjimkou je služební hodnost referent, kde postačuje vzdělání střední s výučním listem.

Celkově je stanoveno 11 stupňů vzdělání, které jsou předepsané pro jednotlivé funkce u bezpečnostního sboru a podle nichž jsou příslušníci zařazeni do dané tarifní třídy.⁴²

⁴² Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003.

Tabulka č. 5: Služební hodnosti podle tarifní třídy

Služební hodnost/hodnost u HZS	Minimální stupeň vzdělání	Doba trvání služebního poměru	Tarifní třída
Referent (rotný)	Střední nebo střední s výučním listem	-	1
Vrchní referent (strážmistr)	Střední s maturitní zkouškou	-	2
Asistent (nadstrážmistr)	Střední s maturitní zkouškou	-	3
Vrchní asistent (podpraporčík)	Střední s maturitní zkouškou	2 roky	4
Inspektor (praporčík)	Střední s maturitní zkouškou	3 roky	5
Vrchní inspektor (nadpraporčík)	Střední s maturitní zkouškou/vyšší odborné	5 let	6
Komisař (poručík, nadporučík)	Vyšší odborné nebo vysokoškolské v bakalářském studijním programu	6 let	7
Vrchní komisař (kapitán, major)	Vysokoškolské v bakalářském studijním programu	7 let	8
Rada (podplukovník)	Vysokoškolské v magisterském studijním programu	9 let	9
Vrchní rada (plukovník)	Vysokoškolské v magisterském studijním programu	10 let	10
Vrchní státní rada (plukovník)	Vysokoškolské v magisterském studijním programu	12 let	11

Zdroj: Sbirka interních aktů řízení GŘ HZS ČR. In: 3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR. 2013.

4.2 Základní kurz k získání odborné způsobilosti

U příslušníků, kteří nemají odborné vzdělání o požární ochraně, je další podmínkou absolvování odborné způsobilosti odpovídající jejich pracovnímu zařazení. Odborná způsobilost musí být prokázána do 12 měsíců od ustanovení na služební místo.⁴³

Kurzy jsou rozděleny:

- Základní kurz odborné přípravy – zahrnuje nástupní odborný výcvik a základní odbornou přípravu
- Kurzy k prodloužení odborné přípravy
- Specializační kurzy

Základní kurz odborné přípravy zahrnuje nástupní odborný výcvik (NOV) a základní odbornou přípravu (ZOV).

Nástupní odborný výcvik se týká jednotek HZS (výjezdový hasiči, příslušníci vykonávající činnosti na úseku IZS). Jeho absolvováním je příslušník schopen samostatně vykonávat službu v jednotce požární ochrany a může samostatně vykonávat službu při zdolávání požárů a jiných mimořádných událostí v místě zásahu. Podmínkou je osobnostní, zdravotní a fyzická způsobilost, včetně absolvování vstupního vzdělávání.

Základní odborná příprava se týká příslušníků vykonávajících činnost na úseku požární prevence, administrativy, ochrany obyvatelstva, civilního nouzového plánování, krizového řízení nebo operačního řízení, kteří nejsou zařazení v jednotkách požární ochrany, ale mohou samostatně vykonávat službu při zdolávání požárů a jiných mimořádných událostí mimo místo zásahu. Podmínkou je fyzická a osobnostní způsobilost a absolvování vstupního vzdělávání.

Pro vykonání zkoušky odborné způsobilosti příslušníka HZS podá příslušné personální oddělení přihlášku do kurzu k získání odborné způsobilosti do jednoho měsíce od ustanovení příslušníka na služební místo. Platnost osvědčení odborné způsobilosti je 5 let.

Při žádosti o prodloužení odborné způsobilosti je tato lhůta 6 měsíců před ukončením platnosti původní odborné způsobilosti. Osvědčení o prodloužení platnosti

⁴³ Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR. In: 3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR. 2013.

odborné způsobilosti má platnost dalších pět let od data ukončení původního osvědčení.⁴⁴

4.2.1 Další profesní vzdělávání k získání odborné způsobilosti

Po absolvování základního kurzu odborné přípravy příslušník vykonává další odborné (specializační) způsobilosti podle jeho pracovního zařazení.

- Požární prevence – kurz je určen pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky, kteří budou vykonávat odborné činnosti na úseku požární prevence. Kurz zahrnuje teoretickou přípravu a praktické cvičení. Podmínkou pro zařazení do kurzu je absolvování základní odborné přípravy, případně nástupního odborného výcviku.
- Ochrana obyvatelstva a krizové řízení – kurz je určen pro příslušníky Hasičského záchranného sboru České republiky, kteří budou vykonávat odborné činnosti na úseku ochrany obyvatelstva a krizové řízení. Kurz zahrnuje teoretickou přípravu a praktická cvičení. Podmínkou pro zařazení do kurzu je absolvování základní odborné přípravy, případně nástupního odborného výcviku.
- Strojník – kurz je určený k získání znalostí a dovedností v rozsahu normy znalostí stanovené pro funkci hasič-strojník a je zaměřen na používání základních prostředků strojní služby a na jejich taktické nasazení. Podmínkou pro zařazení do kurzu je absolvování nástupního odborného výcviku, věk nejméně 21 let a řidičské oprávnění skupiny „C“.
- Strojní služba – kurz je určený k získání znalostí a dovedností nezbytných pro používání požární techniky a věcných prostředků požární ochrany vyčleněných do strojní služby používaných v jednotkách požární ochrany, jejich technické nasazení a pro provádění odborné přípravy v oblasti strojní služby. Podmínkou pro přijetí do kurzu je absolvování nástupního odborného výcviku, kurzu „strojník“ a řidičského oprávnění skupiny „C“.
- Chemická služba – kurz je určený pro získání znalostí a dovedností v oblasti norem znalostí pro funkci technik chemické služby. Kurz se skládá

⁴⁴ Sbírnka interních aktů řízení GŘ HZS ČR. In: *3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR*. 2013.

z teoretických a praktických příprav zaměřených na používání prostředků chemické služby v jednotkách požární ochrany a podílu na zajištění odborné přípravy v jednotkách požární ochrany. Součástí kurzu je obsluha kompresorů a plnění tlakových lahví. Pro zařazení do kurzu je nutné absolvování nástupního odborného výcviku.

- Technická služba – kurz je určený k získání znalostí a dovedností pro používání věcných prostředků technické služby v jednotkách požární ochrany a pro jejich taktické nasazení. Součástí kurzu je teoretická a praktická příprava zaměřená na používání prostředků technické služby a podílu na zajištění odborné přípravy v jednotkách požární ochrany. Podmínkou zařazení do kurzu je absolvování nástupního odborného výcviku.
- Spojová služba – kurz je určený k získání znalostí a dovedností pro používání prostředků spojové služby v jednotkách požární ochrany. Součástí je teoretická a praktická příprava zaměřená na organizační a technické zabezpečení spojení v jednotkách požární ochrany, štábu velitele zásahu a na zabezpečení součinnostního spojení v rámci IZS a podílu na zajištění odborné přípravy v jednotkách požární ochrany. Podmínkou pro zařazení do kurzu je absolvování nástupního odborného výcviku.
- Operační řízení – kurz je určený k získání znalostí a dovedností nezbytných pro samostatný výkon služby na operačním a informačním středisku ve funkci operační technik. Součástí teoretických a praktických cvičení je získání znalostí a dovedností pro práci s aplikacemi využívanými v operačním řízení a pro příjem tísňového volání. Podmínkou zařazení do kurzu je absolvování kurzu základní odborné přípravy a nástupního odborného výcviku.
- Taktické řízení – kurz je určený k získání znalostí a dovedností stanovených normou znalostí pro funkci velitel družstva, velitel čety, velitel stanice HZS kraje bez plnění úkolů k obci s rozšířenou působností. Součástí je příprava zaměřená na řízení činnosti jednotky při plnění základních úkolů jednotek požární ochrany v operačním a organizačním řízení a koordinace složek IZS v místě zásahu. Podmínkou zařazení do kurzu je absolvování kurzu nástupního odborného výcviku.

- Takticko-strategické řízení – kurz je určený k získání znalostí a dovedností nezbytných k operačnímu a strategickému řízení v IZS a při strategickém rozhodování v krizových štábech kraje a krizových štábech obcí s rozšířenou působností. Podmínkou zařazení do kurzu je absolvování kurzu taktické řízení nebo operační řízení, nebo požární prevence, nebo ochrana obyvatelstva a krizové řízení.⁴⁵

4.2.2 Specializační kurzy příslušníků

Kromě základního kurzu odborné způsobilosti pro výkon povolání hasiče a dalších kurzů odborných způsobilostí podle pracovního zařazení absolvují příslušníci Hasičského záchranného sboru České republiky specializační kurzy podle jejich pracovního zařazení. Jsou jimi například tyto kurzy:

- Obsluha přenosných motorových pil v jednotce požární ochrany – kurz je zaměřen na údržbu, manipulaci a práci s motorovou pilou včetně dodržování bezpečnosti práce při manipulaci s pilou. Absolvent kurzu se také naučí technologické postupy při práci s motorovou pilou.
- Vůdce malého plavidla – kurz opravňuje k vedení a obsluze malých plavidel do délky 20 metrů a k přepravě nejvíce 12 osob. Oblasti povolené plavby tohoto oprávnění jsou všechny vodní cesty v České republice.
- Detekce, monitorování a odběr vzorků nebezpečných chemických látek – kurz je zaměřen na vzdělávání v oblasti likvidace havárií nebezpečných látek pro příslušníky HZS ČR zařazené k výkonu služby na stanicích tomu předurčených.
- Vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel – kurz je zaměřen na taktiku a techniku vyprošťování zraněných osob z havarovaných vozidel a konstrukcí automobilů a na současné postupy a metodiku vyprošťování pomocí hydraulických zařízení.
- Kyslíkové dýchací přístroje – hlavním účelem tohoto kurzu je znalost používání kyslíkových dýchacích přístrojů, jejich údržba a plnění tlakových lahví kyslíkem.

⁴⁵ Sbírnka interních aktů řízení GŘ HZS ČR. In: *3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR*. 2013.

- Kurz radiační ochrany – absolvent tohoto kurzu je způsobilý pro zabezpečování radiační ochrany při zásahu v místech s nebezpečím ozáření, zároveň je seznámen s právními normami a pokyny souvisejícími s touto problematikou.
- Kurz jeřábíků a vazačů – absolvováním kurzu získá příslušník HZS znalosti a dovednosti k ovládnutí jeřábu během zásahu jednotky požární ochrany, obsluhy jeřábu, vázání břemen, konstrukci a obsluhy jeřábu.
- Neodkladná zdravotnická pomoc – účelem tohoto kurzu je prohloubení teoretických znalostí a praktických dovedností v oblasti poskytování první pomoci na místě mimořádné události.
- Práce v divoké vodě – absolvent kurzu se seznámí s nebezpečím na divoké vodě, hydrologií tekoucích vod, ovládnutím plavidla na tekoucí vodě, používáním lanové techniky a záchranných prostředků při zásahu na divoké vodě nebo s prováděním záchrany osob na tekoucí vodě, včetně první pomoci.
- Manipulace se zvířaty při mimořádné události – kurz je zaměřen na orientaci v právních předpisech upravujících ochranu zvířat, znalost základních metod a způsobů ochrany zvířat, znalost etologie a biologických údajů vybraných druhů.
- Dekontaminace hasičů – absolvent získá znalost ohledně organizace dekontaminačního prostředí, metod a technologií provádění dekontaminace od škodlivých látek, způsobů a postupů provádění dekontaminace hasičů, provádění dekontaminace nechráněných zasažených osob, nakládání s kontaminovanými odpady vznikajícími při provádění dekontaminace, správnosti použití dekontaminačních činidel při dekontaminaci škodlivých látek, ovládnutí správného provádění dekontaminace místa zásahu a likvidaci dekontaminačního pracoviště.
- Kurz obsluhy automobilových vysokozdvizných plošin a automobilových žebříků – absolvent kurzu získá znalost obsluhy automobilových vysokozdvizných plošin a automobilových žebříků, včetně jejich konstrukce a údržby.
- Instruktor obsluhy CCS COBRA – systém CCS COBRA (Cold Cut System) je vysokotlaké řezné a hasicí zařízení. Absolvováním kurzu se příslušník HZS

seznámí s vlastnostmi tohoto zařízení a se způsoby jeho použití, včetně jeho bezpečného používání a praktické aplikace při zásahu.

- Potápění s dýchací směsí NITROX – cílem tohoto kurzu je naučit příslušníky HZS správně používat tuto dýchací směs při potápěčském výcviku nebo při potápěčském zásahu.⁴⁶

4.3 Prověřovací a taktická cvičení

V rámci odborné přípravy jednotek požární ochrany jsou Hasičskými záchrannými sbory krajů organizována prověřovací a taktická cvičení.

4.3.1 Prověřovací cvičení

Prověřovací cvičení jednotek požární ochrany je určeno k připravenosti a akceschopnosti jednotek, k prověření požárního řádu obce, k prověření dokumentace zdolávání požárů⁴⁷, havarijních plánů nebo k ověření součinnosti mezi jednotkami požární ochrany a dalšími složkami integrovaného záchranného systému. Součástí těchto cvičení může být i vyhlášení cvičného požárního poplachu.⁴⁸

4.3.2 Taktická cvičení

Taktické cvičení jednotek požární ochrany je určeno k ověření schopností velitelů jednotek požární ochrany a štábu řídit jednotky požární ochrany a k ověření znalosti území, pro které byla jednotce požární ochrany s územní působností stanovena územní působnost. Taktická cvičení jednotek požární ochrany a štábů se provádějí za účelem přípravy na zdolávání požárů nebo provádění záchranných prací při mimořádných událostech. Tato cvičení jsou zaměřena na taktickou úroveň řízení zásahů a jsou organizována veliteli jednotek požární ochrany. Součástí taktických

⁴⁶ Hasičský záchranný sbor České republiky. *Učební osnovy kurzů* [online]. 2010 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

⁴⁷ § 27, § 31 a § 34 vyhlášky č. 246/2001 Sb., o stanovení podmínek požární bezpečnosti a výkonu státního požárního dozoru (vyhláška o požární prevenci)

⁴⁸ § 39 Vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001

cvičení jsou i cvičení v rámci zabezpečení preventivně výchovné a propagační činnosti, která jsou vedeny formou ukázek zásahů.⁴⁹

⁴⁹ Podle § 39 Vyhlášky č. 247/2001 Sb., o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany, ve znění vyhlášky č. 226/2005 Sb. In. *Sbírka zákonů České republiky*. 2001

5 VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část této bakalářské práce navazuje na teoretickou část a měla by rozšířit povědomí čtenáře ohledně vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.

5.1 Předmět výzkumu

Předmětem výzkumného šetření je zjistit současnou profesní úroveň vzdělávání a připravenost příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky v rámci Integrovaného záchranného systému České republiky.

5.2 Cíl výzkumného šetření

Cílem dotazníkového šetření bakalářské práce je zjistit úroveň vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR. Cíl výzkumného šetření navazuje na teoretickou část této práce, která se týká Hasičského záchranného sboru jako vedoucí složky Integrovaného záchranného systému České republiky, ale je zaměřen na úroveň vzdělávání příslušníků HZS. Očekávám, že stanovené hypotézy budou naplněny a na základě výsledků navržena a aplikována opatření.

5.3 Metody a zdůvodnění

Jako metoda výzkumné části této práce je použita forma empirického dotazníku, který zahrnuje otázky uzavřené, otevřené a škálové.

Tuto metodu jsem zvolil z důvodu relevantního zjištění ohledně současného vzdělávání příslušníků jednotek HZS při jejich nástupu ke sboru a jejich dalšího vzdělávání v průběhu působení u sboru. Tato metoda poskytuje poznatky z vybraného vzorku respondentů, v tomto případě od příslušníků Hasičského záchranného sboru. Po vyhodnocení těchto informací a poznatků z dotazníku se mohou zdůvodnit a ověřit stanovené hypotézy.

5.4 Výzkumný soubor

Dotazníkového šetření se zúčastnili příslušníci Hasičského záchranného sboru kraje. Osloveno bylo 54 respondentů v rámci HZS z celkem z 5 požárních stanic, z toho 4 hasičské stanice ze 4 krajů, tj. východočeského, jihočeského, středočeského a kraje Vysočina a 1 hasičská stanice městské části Praha 1. Konkrétně se jedná o hasičské stanice Jičín, Písek, Kolín, Havlíčkův Brod a Hasičská stanice Praha 1 – Florenc.

5.5 Formulace výzkumných hypotéz

K realizaci výzkumného šetření byly autorem stanoveny 3 hypotézy:

- 1. Hypotéza:** Předpokládám, že nadpoloviční většina považuje vstupní testy za náročné.
- 2. Hypotéza:** Předpokládám, že minimálně 30 % respondentů se během působení u sboru dále vzdělávalo, tj. zvýšilo si stupeň vzdělání.
- 3. Hypotéza:** Předpokládám, že maximálně polovina respondentů by se chtěla dál vzdělávat v tomto oboru a získávat další odborné poznatky týkající se jejich práce.

5.6 Interpretace výsledků

Otázka č. 1)

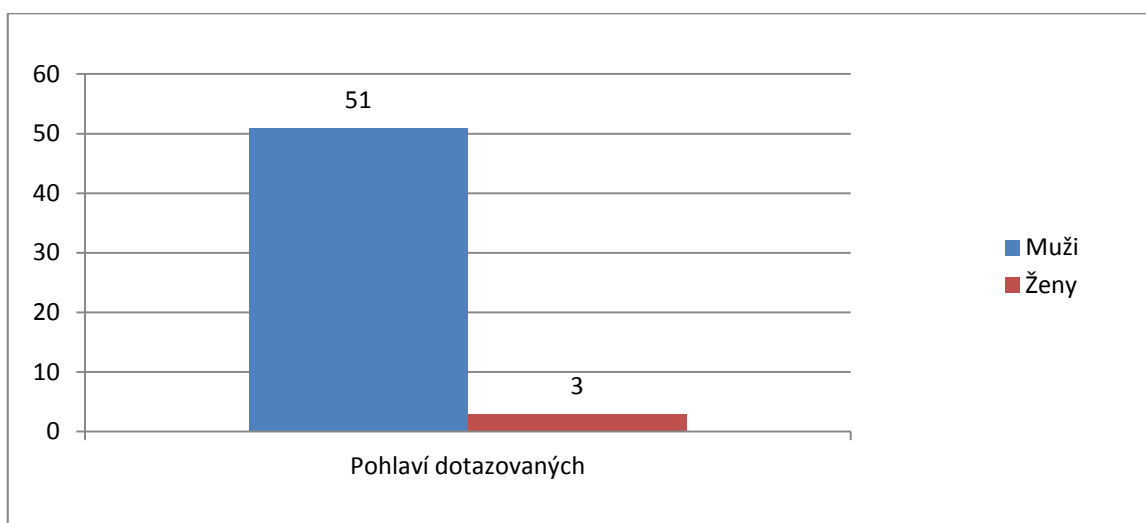
Jste?

a) Muž

b) Žena

Ze všech dotazovaných respondentů Hasičského záchranného sboru České republiky se dotazníkového šetření zúčastnilo 51 mužů (94,4 %) a 3 ženy (5,6 %).

Graf 2: Pohlaví dotazovaných

Otázka č. 2)

Jaký je Váš věk?:

a) Méně než 20 let

b) 20-30 let

c) 30-40 let

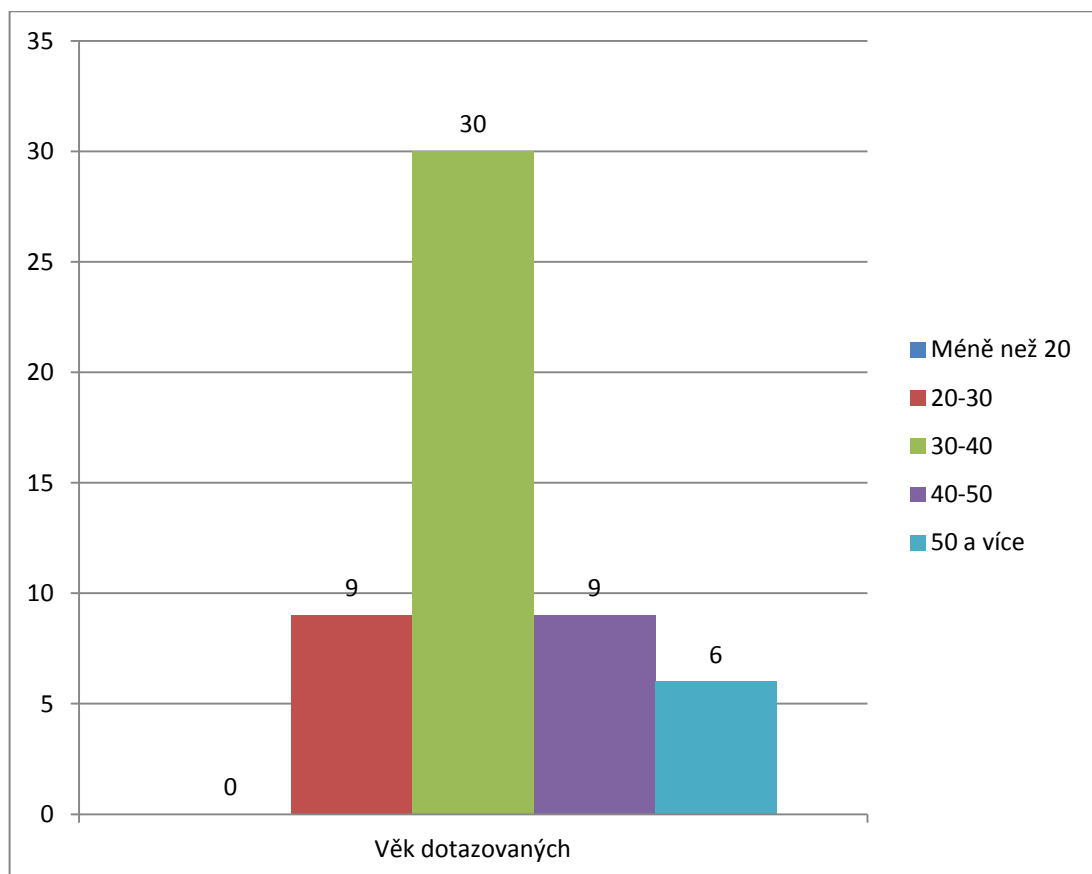
d) 40-50 let

e) 50 a více let

Nejpočetnější skupinu, co se týče věkové kategorie příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili, tvořili příslušníci ve věkovém rozmezí mezi 30-40 lety (30 respondentů, 55,6 %). Na věkovou kategorii 20-30 let a 40-50 let připadlo shodně 9 respondentů u každé z těchto 2 skupin

(16,7 %). Příslušníků starších 50 let se podílelo 6 (11,1 %). Dotazníkového šetření se nezúčastnil žádný příslušník mladší 20 let

Graf 3: Věk dotazovaných

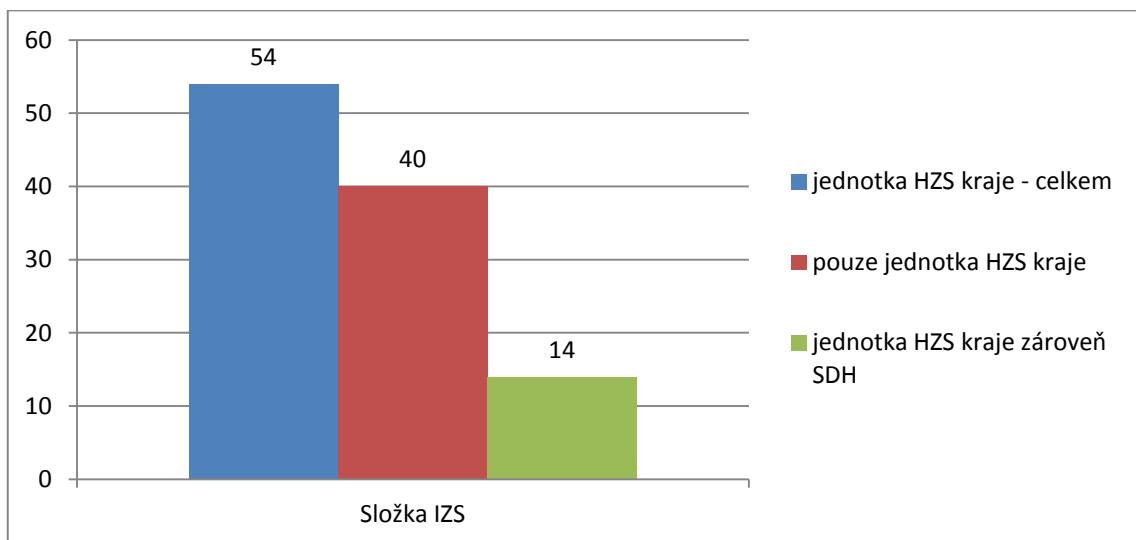
Otázka č. 3)

Jste zaměstnancem složky IZS?

- a) Jednotka HZS kraje**
- b) Jednotka HZS podniku**
- c) Jednotka HZS kraje a zároveň člen SDH**
- d) Jednotka HZS podniku a zároveň člen SDH**

Dotazníkové šetření bylo aplikováno pouze na příslušnících jednotek Hasičského záchranného sboru kraje, z nichž všech 54 respondentů (100 %) je příslušníkem jednotky Hasičského záchranného sboru kraje. Z těchto příslušníků je zároveň 14 respondentů (25,9 %) členem sboru dobrovolných hasičů.

Graf 4: Složka IZS

Otázka č. 4)

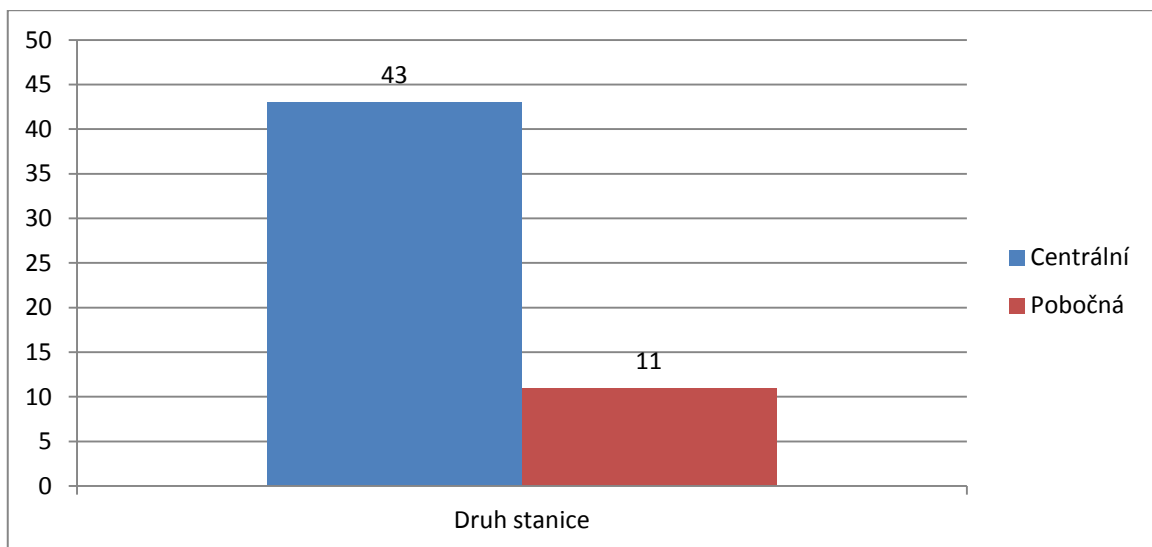
Z jaké jste stanice?

a) Centrální

b) Pobočná

Dotazníkového šetření se zahrnuje 43 příslušníků centrálních stanic (79,6 %) a 11 příslušníků z pobočných stanic (20,4 %).

Graf 5: Druh stanice

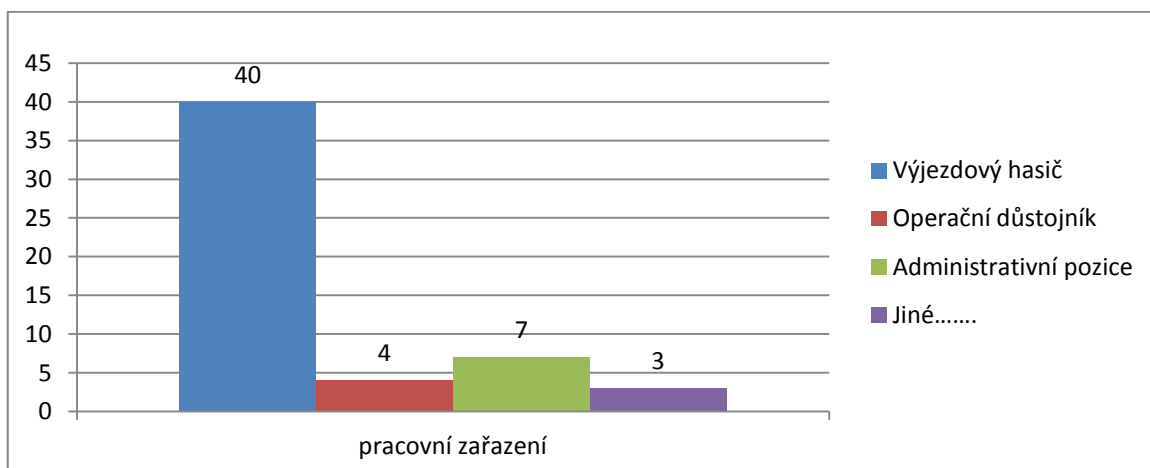
Otázka č. 5)

Jaká je Vaše pracovní zařazení u sboru?

- a) Výjezdový hasič
- b) Operační důstojník
- c) Administrativní pozice
- d) Jiné.....

Z hlediska pracovního zařazení u sboru tvořili převážnou část respondentů výjezdoví hasiči (40 respondentů, 74,1 %), dále 4 operační důstojníci (7,4 %), administrativní pozice (7 respondentů, 13 %) a jiná pracovní zařazení, konkrétně 3 operační technici (5,5 %).

Graf 6: Pracovní zařazení

Otázka č. 6)

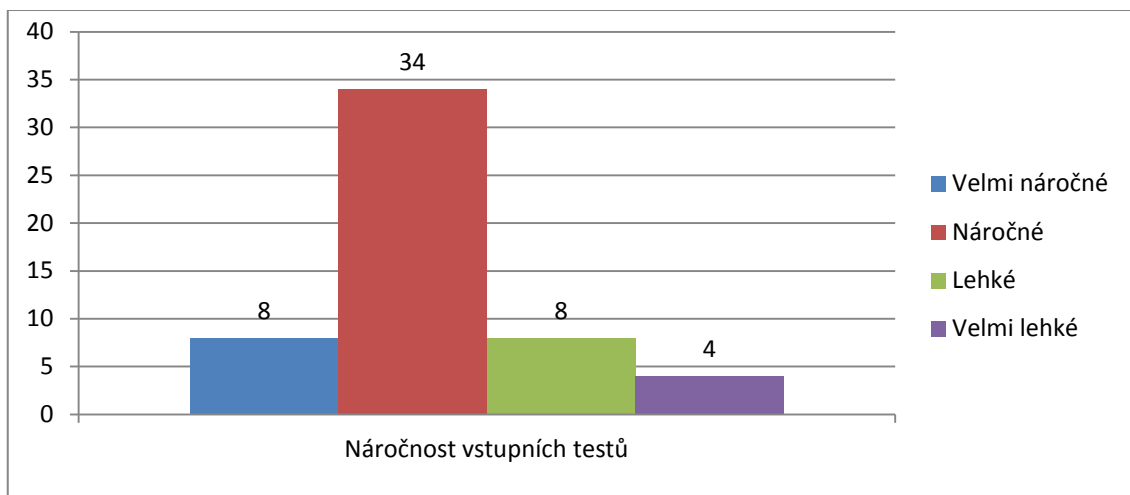
Jak hodnotíte vstupní přijímací testy k HZS?

- a) Velmi náročné
- b) Náročné
- c) Lehké
- d) Velmi lehké

Z hlediska náročnosti vstupních přijímacích testů k Hasičskému záchrannému sboru hodnotí vstupní testy jako velmi náročné 8 respondentů (14,8 %), jako náročné 34 respondentů (63 %), jako lehké 8 respondentů (14,8 %) a za velmi lehké považují vstupní testy celkem 4 respondenti (7,4 %). i když zde je nutno podotknout, že lehké

vstupní testy označovali lidé, kteří nastupovali k HZS již dříve, tj. před více než 10 lety. Z toho vyplývá, že vstupní testy v posledních letech jsou zřejmě čím dál náročnější.

Graf 7: Náročnost vstupních testů

Otázka č. 7)

Jaké bylo Vaše vzdělání při nástupu ke sboru?

a) Středoškolské

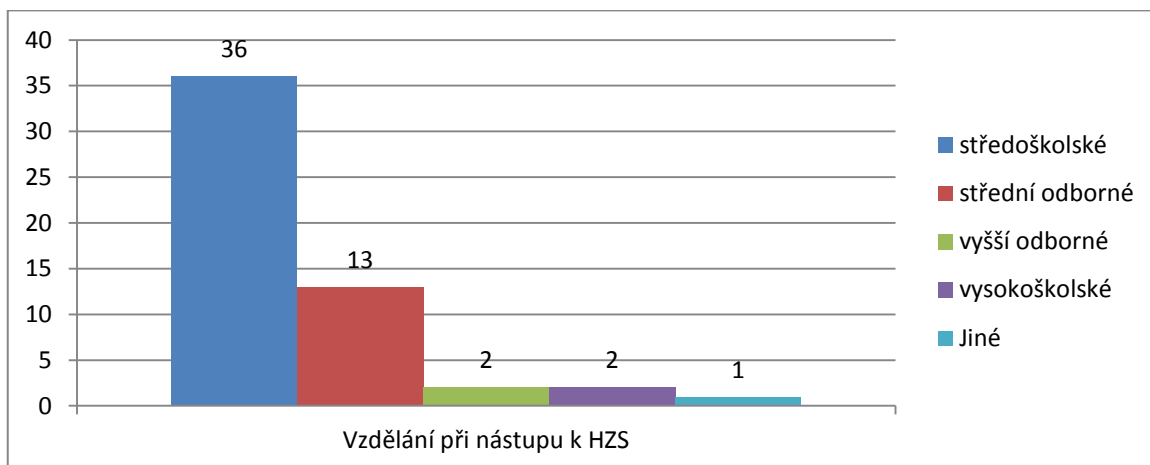
b) Střední odborné

c) Vyšší odborné

d) Vysokoškolské

Otázka č. 7 týkající se vzdělání příslušníků HZS ukazuje stupeň vzdělání u příslušníků Hasičského záchranného sboru v době při nástupu ke sboru. Z celkových 54 respondentů mělo 36 respondentů (66,7 %) středoškolské vzdělání, 13 respondentů (24,1 %) střední odborné vzdělání, 2 respondenti (3,7 %) vyšší odborné vzdělání, 2 respondenti vysokoškolské vzdělání (3,7 %) a 1 respondent (1,9 %) byl vyučen. Poslední zmíněný respondent si v průběhu doby dodělal středoškolské vzdělání, což je jedna ze současných podmínek pro práci u Hasičského záchranného sboru.

Graf 8: Vzdělání při nástupu k HZS

Otázka č. 8)

Kolik let jste u sboru?

a) 1-5 let

b) 6-10 let

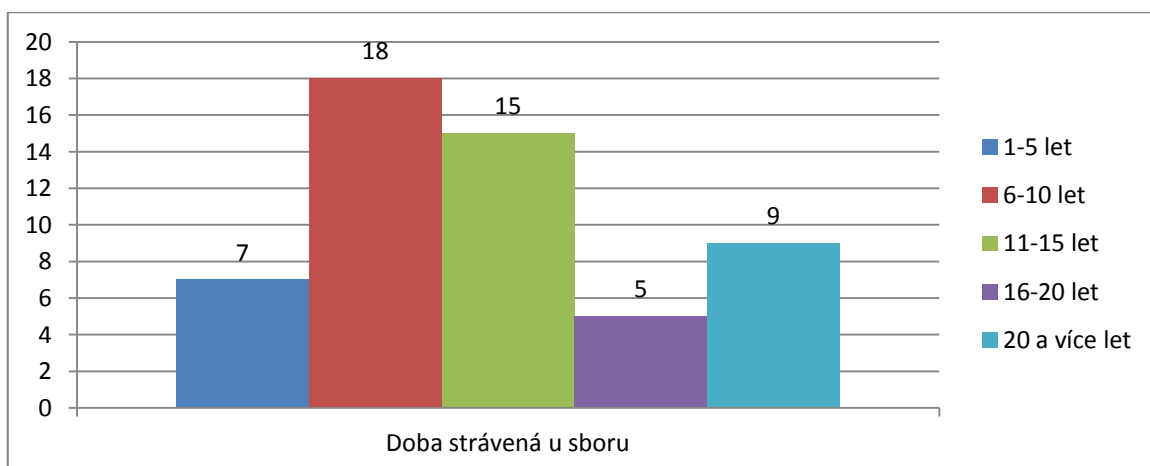
c) 11-15 let

d) 16-20 let

e) 20 a více let

Z hlediska doby strávené u sboru bylo nejvíce dotazovaných příslušníků u sboru v intervalu 6-10 let (18 respondentů, 33,3 %) a nejméně 16-20 let (5 respondentů, 9,3 %). Mezi 1-5 rokem bylo u sboru 7 dotazovaných respondentů (13 %), 11-15 let strávilo u sboru 15 respondentů (27,8 %) a více jak 20 let 9 respondentů (16,7 %).

Graf 9: Doba strávená u sboru

Otázka č. 9)

Kolik má Vaše stanice ročně výjezdů?

a) 0-200

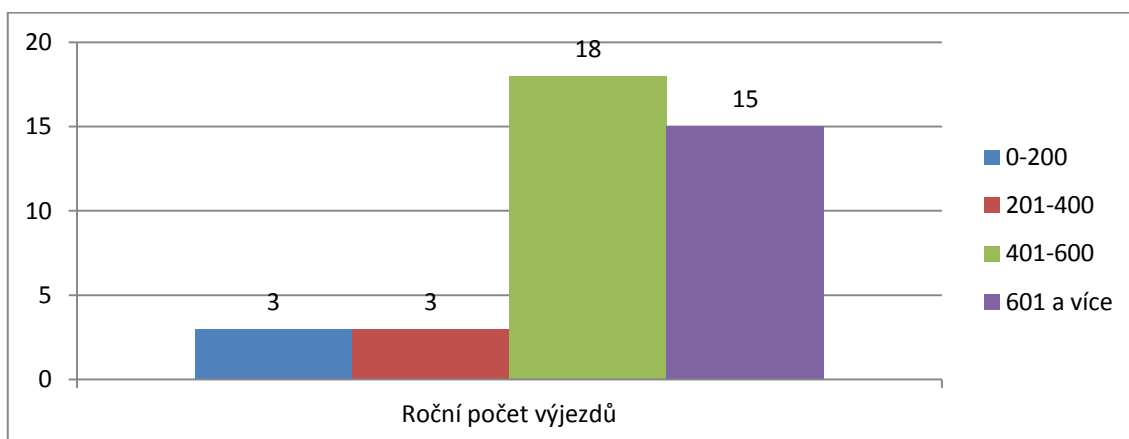
b) 201-400

c) 401-600

d) 601 a více

Z údajů týkajících se ročního počtu výjezdů vyplývá, že nejvíce se interval zásahové činnosti jednotlivých příslušníků pohybuje mezi 401-600 výjezdy za rok. Konkrétně u 18 respondentů (33,3 %). U 15 respondentů (27,8 %) je tato frekvence zásahů ještě vyšší. Zbytek respondentů absolvuje ročně 400 a méně výjezdů.

Graf 10: Roční počet výjezdů

Otázka č. 10)

Kolik odborných způsobilostí jste doposud získal?

a) 1-2

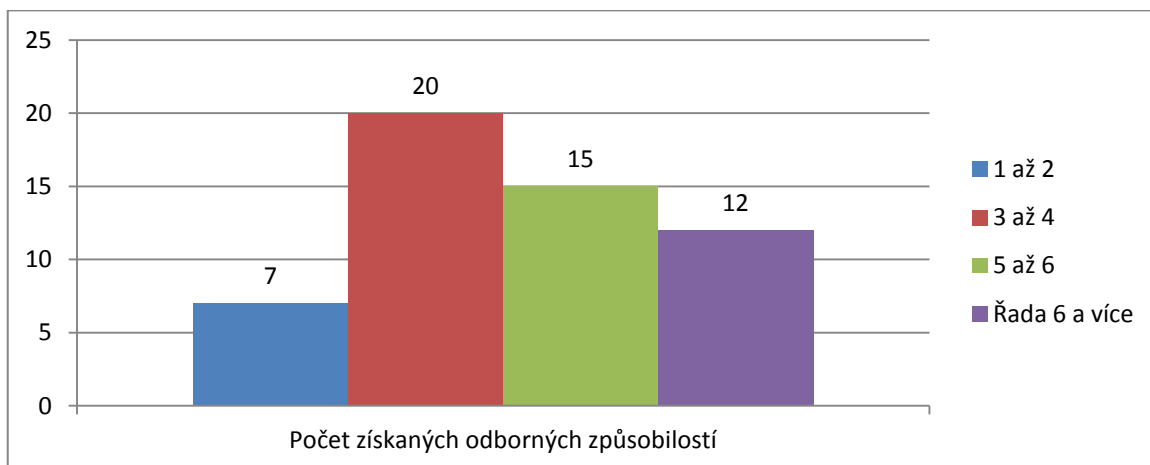
b) 3-4

c) 5-6

d) 7 a více

U otázky týkající se počtu získaných odborných způsobilostí získalo 1 až 2 odborné způsobilosti 7 respondentů (13 %), 3 až 4 odborné způsobilosti 20 respondentů (37 %), 5-6 odborných způsobilostí 15 respondentů (27,8 %) a 6 a více odborných způsobilostí 12 respondentů (22,2 %).

Graf 11: Počet získaných odborných způsobilostí

Otázka č. 11)

Stačí Vám tyto způsobilosti k výkonu Vašeho povolání?

a) Ano

b) Ne

Většina respondentů, což je v tomto případě 52 příslušníků HZS (96,3 %) považuje počet získaných odborných způsobilostí dostatečný pro výkon jejich profese v Hasičském záchranném sboru. Zbylí 2 respondenti (3,7 %) by chtěli získat pro stoprocentní výkon své profese více odborných způsobilostí.

Graf 12: Odborné způsobilosti odpovídají mé pracovní pozici

Otázka č. 12)

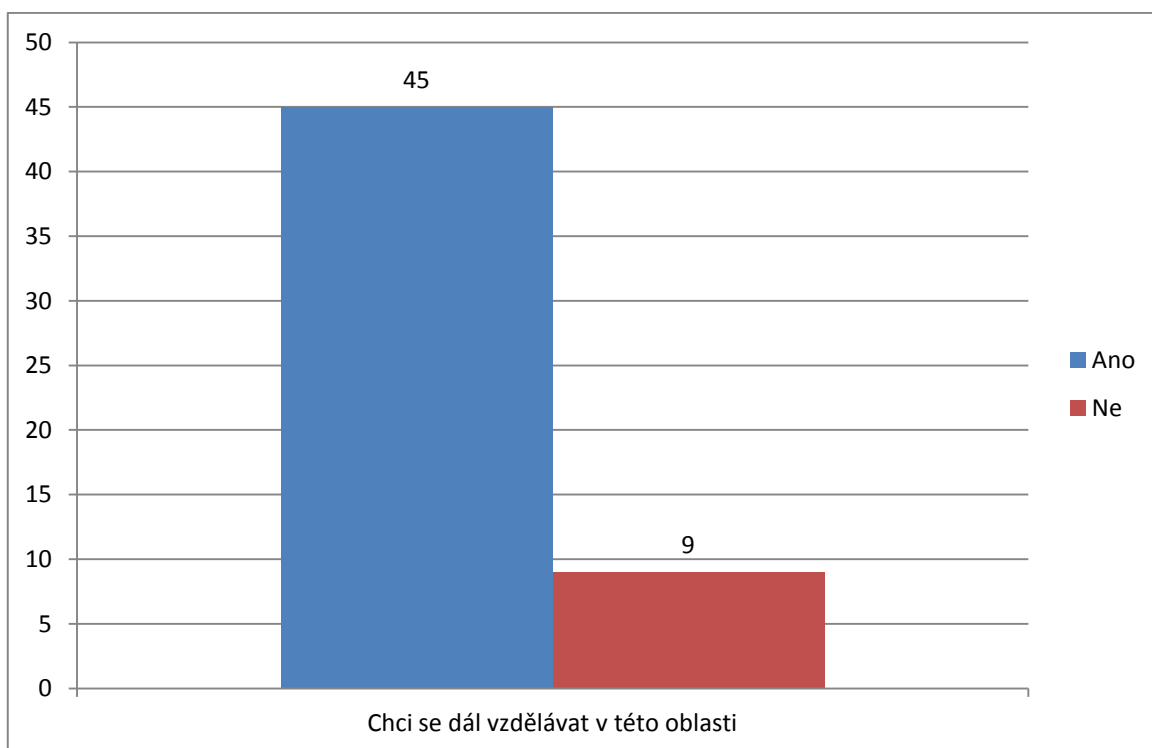
Chtěl byste se dál vzdělávat v této oblasti?

a) Ano

b) Ne

Vzdělávat by se v oblasti požární ochrany podle výsledků dotazníku chtělo ze všech respondentů 45 z nich (83,3 %), což tvoří převážnou část z dotazovaných.

Graf 13: Chci se dál vzdělávat v této oblasti

Otázka č. 13)

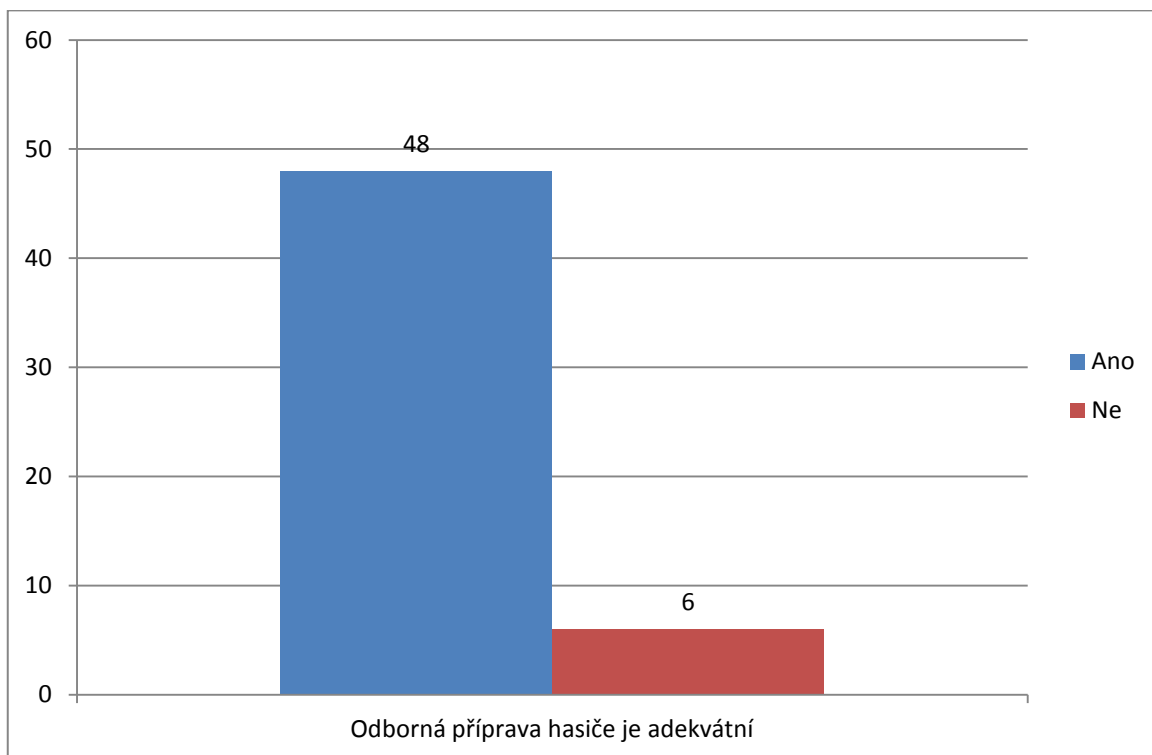
Zdá se Vám adekvátní odborná příprava hasiče?

a) Ano

b) Ne

Pro 48 respondentů (88,9 %) je odborná příprava hasiče adekvátní, pro zbytek nikoli, což je ale zanedbatelný zlomek.

Graf 14: Odborná příprava hasiče je adekvátní

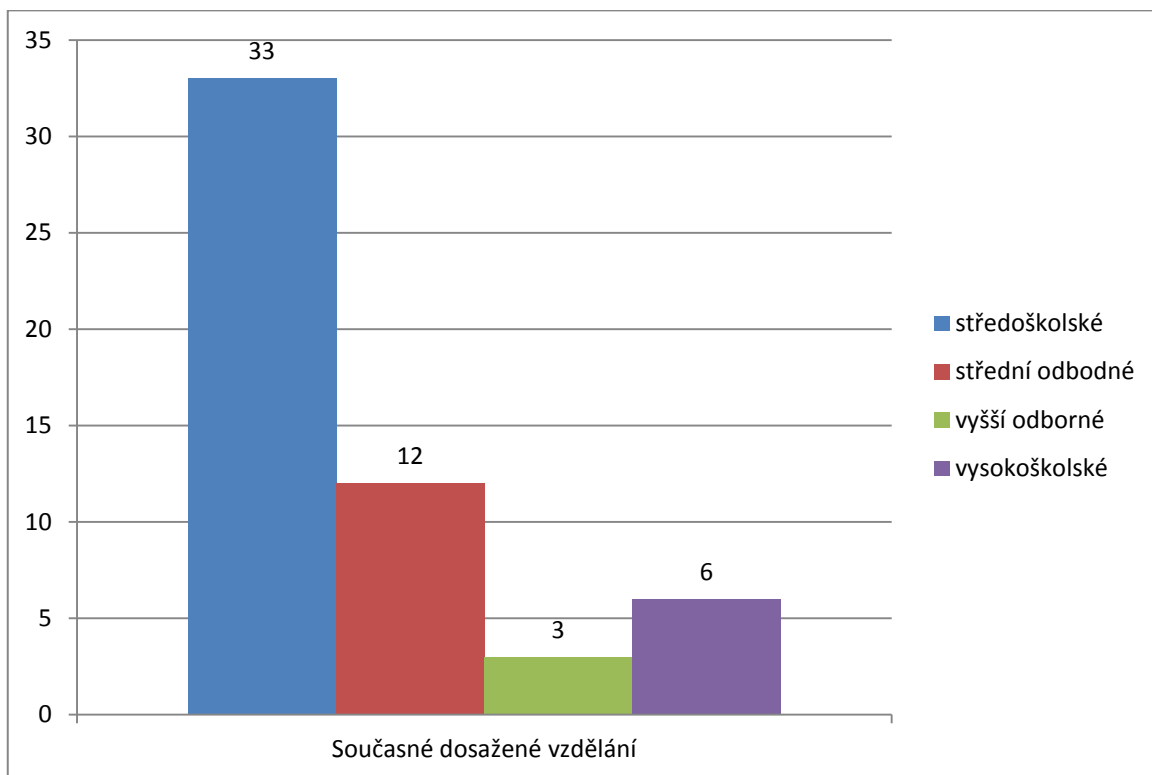
Otázka č. 14)

Jaké je Vaše současné dosažené vzdělání?

- a) Středoškolské
- b) Střední odborné
- c) Vyšší odborné
- d) Vysokoškolské
- e) Jiné.....

Tato otázka zároveň vychází z otázky číslo 7 a má vystihnout, kolik příslušníků si během působení u sboru zvýšilo stupeň vzdělání. Z celkového počtu 54 respondentů tak učinilo 9 respondentů (16,7 %).

Graf 15: Současné dosažené vzdělání

Otázka č. 15)

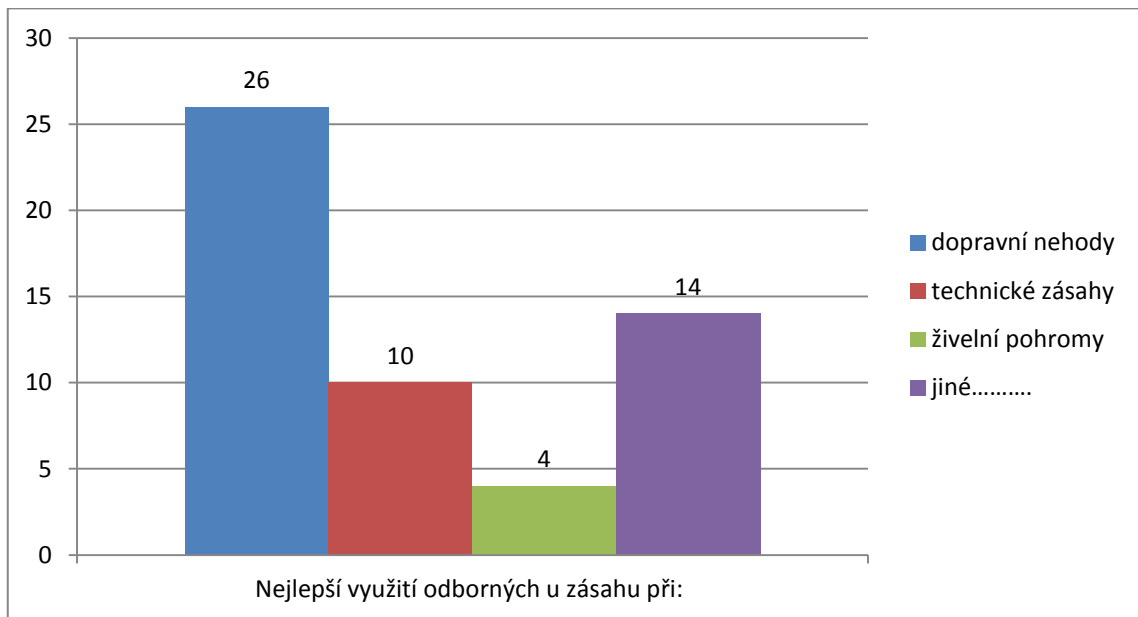
Při jakém druhu mimořádné události nejlépe využijete získané odborné způsobilosti?

- a) Dopravní nehody**
- b) Technické zásahy**
- c) Živelní pohromy**
- d) Jiné.....**

Podle získaných výsledků o odborných způsobilostech tyto způsobilosti nejvíce příslušníci Hasičského záchranného sboru využijí při dopravních nehodách (26 respondentů, tj. 48,1 %), dále při technických zásazích (10 respondentů, tj. 18,5 %) nebo při živelních pohromách (4 respondenti, tj. 7,4 %).

Jako další využití odborných způsobilostí byly jmenovány například odborné způsobilosti vztahující se na práci s počítači (převážně u příslušníků zařazených na operačním a informačním středisku).

Graf 16: Nejlepší využití odborných u zásahu při:

Otázka č. 16)

V jaké oblasti si myslíte, že by bylo zapotřebí zlepšit vzdělávání členů HZS?

U této otázky ohledně zlepšení vzdělávání členů HZS nejvíce respondentů požaduje zlepšení zdravotnické přípravy (7 dotazovaných), dále řízení motorových vozidel nad 3,5t (5 dotazovaných), více praktických cvičení s moderní technikou potřebnou pro zásahovou činnost (6 respondentů).

Další odpovědi byly spíše věci jednotlivců. Lze mezi ně zařadit například všeobecné vzdělání, fyzická příprava, zdravotně, psychologie, odbornost z hlediska vzdělání chemie. Někteří dotazovaní také zmiňovali zlepšení komunikace mezi nadřízenými a podřízenými, což sice není předmětem vzdělání, ale je to potřebné pro celkový stav a připravenost příslušníků na úspěšné provádění jejich práce.

Otázka č. 17)

V jaké oblasti si myslíte, že je vzdělání a odborná způsobilost členů HZS nejdokonalejší?

Za jednoznačně nejdokonalejší vzdělání a odbornou způsobilost považuje značná část dotazovaných příslušníků zásahy týkajících se dopravních nehod (13 dotazovaných). Další nejrozšířenější odpovědi bylo zdolávání a taktika během likvidace požárů (5 respondentů) a náročnost fyzické přípravy (4 respondentů).

Mezi jednotlivé odpovědi respondentů lze uvést chemickou službu, všeobecné znalosti, teoretická příprava, zdravotní příprava, používání techniky, náročnost vstupních kurzů. Objevila se i odpověď zbytečného papírování u respondenta zařazeného v administrativní pozici, což v současné době není problém pouze u Hasičského záchranného sboru.

5.7 Dílčí závěr

Na základě stanovení cíle, metod výzkumu a hypotéz jsem dospěl k několika závěrům ohledně vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru České republiky.

Z ověření vyplývá, že **hypotéza číslo 1** ohledně náročnosti vstupních testů k HZS se potvrdila. Z celkového počtu 54 respondentů považuje vstupní testy za náročné 42 respondentů (77,7 %), z nichž 8 respondenty byly testy označeny dokonce za velmi náročné. Zbylých 12 (22,3 %) respondentů je hodnotí jako lehké nebo velmi lehké. Z těchto výsledků vyplývá, že současné vstupní testy jsou z hlediska stupně náročnosti obtížné. Tímto se zároveň potvrzuje, že v dnešní době se ke sboru nedostane každý.

Hypotéza číslo 2, která předpokládala další vzdělávání během působení u sboru u 30 % příslušníků, byla vyvrácena. Z porovnání výsledků otázek č. 7 a č. 14 vyplynulo, že u sboru se vzdělávalo, tj. zvýšilo si stupeň vzdělání pouze 16,6 % dotazovaných, což je o téměř polovinu méně, než bylo předpokládáno. Ovšem, vzhledem k tomu, že u HZS je v současné době požadováno pouze středoškolské vzdělání, nevidím tento výsledek jako závažný nedostatek pro výkon profese.

U **hypotézy číslo 3** byly výsledky šetření také vyvráceny. Původní předpoklad byl, že maximálně polovina respondentů cítí potřebu dalšího profesního vzdělávání příslušnými kurzy. Z výsledků šetření však vyplynulo, že z 54 respondentů by se chtělo dále vzdělávat 45 z nich (83,3 %), což je velmi uspokojivý fakt. Tato hypotéza vyplynula z otázky č. 12. Ovšem je zde i návaznost na některé další otázky z druhé poloviny dotazníku. Respondenti často udávají potřebu dalšího vzdělávání a zlepšení jejich odborné připravenosti. Příslušníci by také uvítali zlepšení svých odborných způsobilostí zejména v oblasti první pomoci, znalostí používané techniky nebo praktických cvičení. Většina příslušníků velmi pozitivně hodnotí teoretickou a praktickou připravenost u zásahů při dopravních nehodách a požárech, které tvoří značnou část zásahů.

Závěr a doporučení

Tato bakalářská práce potvrzuje náročnost profesního vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR jako vedoucí složky Integrovaného záchranného systému ČR. Oproti jiným profesím je tato práce náročnější jak z hlediska přijetí do služebního poměru, tak i vzhledem ke vzdělávání po dobu trvání zaměstnání. Získané poznatky dokazují, že vzdělávání příslušníků HZS se během působení u sboru postupně zvyšuje. Ke zvýšení úrovně přispívá nejen zvyšování stupně vzdělání, ale i získávání dalších odborných způsobilostí, absolvování specializačních kurzů a praktická cvičení. K daným výsledkům jsem dospěl na základě poznatků z teoretické části této práce a z vyhodnocených výsledků získaných dat ze zadaných dotazníků. Metoda dotazníkového šetření tvoří, kromě teoretické části, další část této práce. Většina výsledků a závěrů je vyvozena zejména z poznatků ve výzkumné části.

Realizované výzkumné šetření první hypotézu týkající se náročnosti vstupních testů potvrdilo. Převážná většina příslušníků HZS hodnotí vstupní testy jako náročné. Tento výsledek je pozitivní v tom, že neumožní nástup ke sboru lidem, kteří nesplní přísná výběrová kritéria. Druhá hypotéza ohledně vzdělávání během působení u sboru, tj. zvýšení stupně vzdělání byla vyvrácena. Méně příslušníků, než bylo předpokládáno, se vzdělávalo během působení u sboru a tím si zvýšilo stupeň vzdělání. Třetí hypotéza byla také vyvrácena, ale pozitivně. Zájem o další profesní vzdělávání, a to především z hlediska konkrétních odborných způsobilostí, má většina příslušníků HZS.

Podle mého názoru tedy doporučuji zanechat současné vstupní testy na této úrovni a postupem času klást stále vyšší nároky na nové uchazeče, což zajistí výběr pouze těch nejlepších pro práci u HZS ČR. Z hlediska vzdělávání u sboru není až tak podstatný stupeň vzdělání, když tedy nepočítáme základní požadavek, což je střední vzdělání s maturitou. Mnohem důležitější je především vzdělávání v konkrétních odborných způsobilostech, které jsou mnohem více využity při zásazích, než všeobecné znalosti. Uspokojivým faktem zůstává, že většina respondentů má o další vzdělávání zájem, což dokládá, že potřebují ke své práci spíše odborné a konkrétní znalosti, než všeobecné. Avšak i adekvátnost získaných odborných způsobilostí pokládá většina příslušníků za dostatečnou, ovšem získávání dalších se také nebrání.

Myslím si však, že by bylo vhodné okrajově zmínit i další postřehy, které jsem zaznamenal při osobních rozhovorech s několika dotazovanými hasiči. Ve všech povoláních je vždy velkou motivací pro zvyšování vzdělání a odborné kvalifikace i zvyšování finančního ohodnocení, což v dnešní době dle mého názoru není u této profese doceněno. Tento fakt potvrzují i samotní příslušníci, pro které je sice jejich práce koníčkem, ovšem bez dostatečné finanční motivace se vytrácí potřeba dalšího kvalifikačního rozvoje. a protože práce hasičů sehrává ve společnosti důležitou roli, bylo by vhodné zajistit pro příslušníky sboru vhodné finanční a pracovní jistoty. Ovšem tato připomínka by už mohla být tématem jiné práce, a proto ji zmiňuji pouze okrajově jako dodatek ke svému výzkumu.

Dalším poznatkem při osobních rozhovorech bylo zjištění týkající se komunikace mezi řadovými příslušníky a jejich nadřízenými. Někteří respondenti by preferovali užší spolupráci a komunikaci, což by podle nich vedlo i k celkově lepší atmosféře na dané hasičské stanici.

Závěrem bych chtěl říci, že využitím různých poznatků z odborné literatury, které jsou uvedeny nebo přímo odcitovány v teoretické části, a dále použitím poznatků vyplývajících z výzkumné části, tj. přímého dotazníkového šetření mezi příslušníky Hasičského záchranného sboru, jsem získal dostatečné informace k této problematice. Samozřejmě by bylo možné například výzkum rozšířit pro větší vzorek respondentů, případně rozšířit i spektrum výzkumu a odpovědí. Ale i z těchto daných výsledků zde uvedeného dotazníkového šetření vplynuly určité výsledky, které přispěly k ověření daných hypotéz a cílů výzkumu, tudíž i k vytvoření určitých závěrů.

Seznam použitých zdrojů

Seznam použitých českých zdrojů

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Vyd. 1. Překlad Vladimír Jůva. Brno: Paido, 2000, 207 s. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-859-3179-6.

Hladík V. *150 let pomáháme a zachraňujeme* 1. vyd. Praha: generální ředitelství HZS ČR. 1. vyd. 2004.

HROMKOVÁ, Dana. *Jak vypracovat bakalářskou a diplomovou práci*. 4., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 69, xi s. ISBN 978-80-7452-024-2.

MAREŠ, Jiří. *Posttraumatický rozvoj člověka*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 198 s. Psyché (Grada). ISBN 978-802-4730-073

PANOCHA, Václav. *Integrovaný záchranný systém (IZS) v České republice*. Vyd. 1. Praha: Armex, 1997, 93 s. Psyché (Grada). ISBN 80-902-2830-5.

Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *14/2006 ke sjednocení postupu při zjišťování osobnostní způsobilosti*. 2006.

Sbírka interních aktů řízení generálního ředitele HZS ČR. In: *částka 70/2008 ke stanovení požadavků tělesné zdatnosti*. 2008.

Sbírka interních aktů řízení GŘ HZS ČR. In: *3/2013 k odborné způsobilosti příslušníků HZS ČR*. 2013.

Sborník vybraných právních předpisů pro potřeby Hasičského záchranného sboru České republiky. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2003, 348 s. ISBN 80-866-4010-8.

SKALSKÁ, Květoslava, Zdeněk HANUŠKA a Milan DUBSKÝ. *Integrovaný záchranný systém a požární ochrana: modul I*. Vyd. 1. Praha: MV - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru ČR, 2010, 55, 44 s. ISBN 978-80-86640-59-4.

SZASZO, Zoltán. *Stručná historie profesionální požární ochrany v českých zemích*. Vyd. 1. Praha: Ministerstvo vnitra - generální ředitelství Hasičského záchranného sboru České republiky, 2010, 306 s. ISBN 978-80-86640-60-0.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1998.

VÍŠEK, Jiří. *Organizace záchranných činností v České republice*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 176 s. ISBN 978-80-7452-028-0

Vyhláška č. 247/2001 Sb. o organizaci a činnosti jednotek požární ochrany. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2001.

Vyhláška č. 407/2008 Sb. o zdravotní způsobilosti. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008.

Zákon č. 133/1985 Sb. o požární ochraně In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1985.

Zákon č. 238/2000 Sb., o Hasičském záchranném sboru České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Zákon č. 239/2000 Sb., o Integrovaném záchranném systému České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000.

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2008.

Zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991.

Zákon č. 361/2003 Sb. o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003.

Zákon č. 374/2011 Sb. o zdravotnické záchranné službě. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2011.

ZBÍRAL, Robert. *Příručka psaní seminárních a jiných vysokoškolských odborných prací*. Praha, 2009. ISBN 978-80-7201-779-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Hlavní úkoly* [online]. 2010 [cit. 2013-01-15]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/hlavni-ukoly.aspx>

Policie České republiky. o *Policii ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-01-23]. Dostupné z: www.policie.cz/clanek/o-nas-policie-ceske-republiky-policie-ceske-republiky.aspx

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Základní poslání Hasičského záchranného sboru ČR* [online]. 2010 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/zakladni-poslani-hasickeho-zachranneho-sboru-cr-224110.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Výkon služby* [online]. 2010 [cit. 2013-01-17]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/vykon-sluzby.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Služební slib příslušníka bezpečnostního sboru* [online]. 2010 [cit. 2013-01-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/sluzebni-slib-prislusnika-bezpecnostniho-sboru.aspx>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Učební osnovy kurzů* [online]. 2010 [cit. 2013-02-27]. Dostupné z: <http://www.hzscr.cz/clanek/ucebni-osnovy-kurzu-184252.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>

Hasičský záchranný sbor České republiky. *Jednotky požární ochrany* [online]. 2010 [cit. 2013-01-11]. Dostupné z: www.hzscr.cz/clanek/jednotky-po-961839.aspx

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam obrázků

Obrázek 1: Znak HZS ČR.....	16
Obrázek 2: Znak Police ČR	18
Obrázek 3: Znak ZZS	21

Seznam grafů

Graf 1: Složky IZS	14
Graf 2: Pohlaví dotazovaných.....	51
Graf 3: Věk dotazovaných	52
Graf 4: Složka IZS	53
Graf 5: Druh stanice.....	53
Graf 6: Pracovní zařazení	54
Graf 7: Náročnost vstupních testů	55
Graf 8: Vzdělání při nástupu k HZS	56
Graf 9: Doba strávená u sboru	56
Graf 10: Roční počet výjezdů	57
Graf 11: Počet získaných odborných způsobilostí.....	58
Graf 12: Odborné způsobilosti odpovídají mé pracovní pozici.....	58
Graf 13: Chci se dál vzdělávat v této oblasti	59
Graf 14: Odborná příprava hasiče je adekvátní	60
Graf 15: Současné dosažené vzdělání.....	61
Graf 16: Nejlepší využití odborných u zásahu při:	62

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Statistika zásahů v letech 2007 - 2011	34
Tabulka č. 2: Věkové kategorie uchazečů a příslušníků HZS ČR.....	37
Tabulka č. 3: Přehled testů a disciplíny	37
Tabulka č. 4: Bodová minima v jednotlivých testech a celkové bodové minimum	38
Tabulka č. 5: Služební hodnosti podle tarifní třídy	41

Seznam příloh

Příloha a – Dotazník	I
----------------------------	---

Seznam použitých zkratk

ČR – Česká republika

GŘ – generální ředitelství

HZS – hasičský záchranný sbor

IZS – integrovaný záchranný systém

JPO – jednotka požární ochrany

KOPIS – krajské operační a informační středisko

MV – ministerstvo vnitra

NOV – nástupní odborný výcvik

OPIS – operační a informační středisko

PČR – Policie České republiky

PO – požární ochrana

SDH – sbor dobrovolných hasičů

SOŠ – střední odborná škola

VOŠ – vyšší odborná škola

ZOV – základní odborná příprava

ZZS – zdravotnická záchranná služba

Přílohy

Příloha A – Dotazník

Jan Pokorný, DiS.

Univerzita Jana Amose Komenského

Dotazník

Účelem tohoto dotazníku, který je součástí bakalářské práce na téma profesní vzdělávání příslušníků HZS ČR jako vedoucí složky Integrovaného záchranného systému ČR, je zjistit úroveň profesního vzdělávání příslušníků hasičských záchranných sborů. Tento dotazník je zcela anonymní a týká se pouze příslušníků HZS.

Při vyplňování dotazníku v tištěné podobě u otázek s výběrem odpovědi zakroužkujte Vámi zvolenou odpověď. Pokud budete chtít odpověď změnit, původní volbu škrtněte, a zakroužkujte jinou možnost. Pokud je část otázky otevřená, vypište svojí odpověď. U elektronického vyplňování správnou odpověď zvýrazněte červenou barvou a otevřenou část otázky také vypište. Prosím o navrácení dotazníku do 28. 2. 2013. Předem děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

1) Jste?

- a) Muž
- b) Žena

2) Jaký je Váš věk?:

- a) méně než 20 let
- b) 20-30 let
- c) 30-40 let
- d) 40-50 let
- e) 50 a více let

- 3) Jste zaměstnancem složky IZS?
- a) Jednotka HZS kraje
 - b) Jednotka HZS podniku
 - c) Jednotka HZS kraje a zároveň člen SDH
 - d) Jednotka HZS podniku a zároveň člen SDH
- 4) Z jaké jste stanice?
- a) Centrální
 - b) Pobočná
- 5) Jaká je Vaše pracovní zařazení u sboru?
- a) Výjezdový hasič
 - b) Operační důstojník
 - c) Administrativní pozice
 - d) Jiné.....
- 6) Jak hodnotíte vstupní přijímací testy k HZS?
- a) Velmi náročné
 - b) Náročné
 - c) Lehké
 - d) Velmi lehké
- 7) Jaké bylo Vaše vzdělání při nástupu ke sboru?
- a) Středoškolské
 - b) Střední odborné
 - c) Vyšší odborné
 - d) Vysokoškolské
 - e) Jiné

8) Kolik let jste u sboru?

- a) 1-5 let
- b) 6-10 let
- c) 11-15 let
- d) 16-20 let
- e) 20 a více let

9) Kolik má Vaše stanice ročně výjezdů?

- a) 0-200
- b) 201-400
- c) 401-600
- d) 601 a více

10) Kolik odborných způsobilostí jste doposud získal?

- a) 1-2
- b) 3-4
- c) 5-6
- d) 7 a více

11) Stačí Vám tyto způsobilosti k výkonu Vašeho povolání?

- a) Ano
- b) Ne

12) Chtěl byste se dál vzdělávat v této oblasti?

- a) Ano
- b) Ne

13) Zdá se Vám adekvátní odborná příprava hasiče?

- a) Ano
- b) Ne

14) Jaké je Vaše současné dosažené vzdělání?

- a) Středoškolské
- b) Střední odborné
- c) Vyšší odborné
- d) Vysokoškolské
- e) Jiné.....

15) Při jakém druhu mimořádné události nejlépe využijete získané odborné způsobilosti?

- a) Dopravní nehody
- b) Technické zásahy
- c) Živelní pohromy
- d) Jiné.....

16) V jaké oblasti si myslíte, že by bylo zapotřebí zlepšit vzdělávání členů HZS?

17) V jaké oblasti si myslíte, že je vzdělání a odborná způsobilost členů HZS nejdokonalejší?

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jan Pokorný

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: Prezenční

Název práce: Profesní vzdělávání příslušníků Hasičského záchranného sboru ČR jako vedoucí složky IZS ČR

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 22

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 7

Počet ostatních zdrojů: 0

Vedoucí práce: PhDr. Libor Zikeš